

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Vacková

**Vzdělávání dospělých v sociálně vyloučených lokalitách a jeho
vliv na sociální situaci rodin**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Martina Kalvodová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Veronika Vacková

**Adult education in socially excluded localities and its impact
on the social situation of family**

Prague 2013

The bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Martina Kalvodová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. března 2013

Veronika Vacková

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá především hledáním důvodu nízkého vzdělání osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách, a to již od počátku, v rodinách, které by měly působit na jedince a tím ho formovat, motivovat a vštěpovat důležitost vzdělávání. Jsou zde mapovány možnosti dalšího vzdělávání se v sociálně vyloučené lokalitě Chanov, přičemž v praktické části je pomocí dotazníků zjišťován především zájem o možnosti vzdělávání, které je zde obyvatelům nabízeno.

Klíčové pojmy

Motivace. Rodina. Sociálně vyloučená oblast. Sociálně vyloučená oblast. Sociální vyloučení. Výchova. Vzdělání. Zaměstnání.

Anotation

This thesis mainly engage with the search cause of the low education of people living in socially excluded localities, from the outset, in families, which should affect the individual and thereby formalize, motivate and instill the importance of education. Here are mapped further education in socially excluded localities Chanov, while in the practical part is investigated using questionnaires interested in training opportunities that are offered to residents.

Keywords

Education. Employment. Family. Motivation. Schooling. Socially excluded lokality. Socially expulsion.

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část	10
1. Rodina.....	10
1.1 Rodina v současnosti.....	11
1.2 Funkce rodiny.....	12
1.2.1 Biologicko-reprodukční funkce	12
1.2.2 Ekonomicko-zabezpečovací funkce	12
1.2.3 Funkce socializačně - výchovná	13
1.2.4 Funkce emocionální.....	13
2 Rodičovská role	14
2.1 Přijetí rodičovské role	14
2.2 Rodičovské desatero.....	15
2.3 Vztahy mezi rodiči	16
2.4 Základní potřeby dítěte	17
3 Vzdělání.....	18
3.1 Vzdělávání dospělých	18
3.1.1 Možnosti vzdělávání dospělých.....	19
3.2 Význam vzdělávání.....	20
3.3 Státy a vzdělávání dospělých	20
3.4 Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR	21
3.5 Národní vzdělávací fond	21
4 Sociálně vyloučená oblast.....	23

4.1	Sociálně vyloučení občané.....	24
4.2	Agentura pro sociální začleňování.....	25
4.3	Sociálně vyloučená lokalita Chanov	29
4.3.1	Sociální situace rodin žijících v sociálně vyloučené lokalitě Chanov	30
4.3.2	Vzdělání v sociálně vyloučené lokalitě Chanov	31
4.3.3	Možnosti vzdělávání v Chanově.....	31
4.3.4	Neziskové organizace působící v lokalitě chanovského sídliště	33
	Praktická část	36
5.1	Charakteristika metody	36
5.2	Charakteristika respondentů.....	36
5.3	Analýza výsledků	37
5.4	Ověření hypotéz	45
	Hypotéza č. 1	45
	Závěr	47
	Literatura.....	49
	Seznam příloh	51

Úvod

Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla psát na téma Vzdelávání dospělých v sociálně vyloučených lokalitách a jeho vliv na sociální situaci rodin, protože si myslím, že především nedostatečné vzdělání obyvatel sociálně vyloučených lokalit vede k vysoké nezaměstnanosti a narůstající kriminalitě, se kterou se obyvatelé zde i v blízkém okolí potýkají. Převážná většina obyvatel těchto lokalit má pouze základní vzdělání a s takto nízkým vzděláním také úzce souvisí vysoká nezaměstnanost a špatné sociální podmínky, ve kterých se většina rodin s nízkými příjmy nachází. Špatná finanční situace pak, i když ne vždy, vede k narůstající kriminální činnosti a větší sociální zátěži pro stát.

Dle mého názoru počátek všeho spočívá v rodině. Rodiče stojí dětem vzorem, učí je hodnotám, normám a zvykům společnosti a vede je právě ke vzdělání. A proto jsem se rozhodla svou práci zaměřit především na rodinu a její vliv na vzdělání.

O rodinách, které ve vyloučených lokalitách žijí trvale po generace, by se dalo hovořit, že zde žijí přejatým způsobem života. Děti, které zde vyrůstají, tu navštěvují také základní školu, a proto styl a způsob života, který se zde vede, jim připadá naprosto normální. Proto se ve své bakalářské práci hodlám zaměřit především na vliv rodiny nejen na vzdělání, ale i na výchovu a páčání trestné činnosti, které spolu úzce souvisejí.

Toto téma je mi také velmi blízké z toho důvodu, že sama pracuji jako sociální pracovníce v sociálně vyloučené lokalitě.

Cílem teoretické části je získat více informací o možnostech vzdělání, které má každý obyvatel a o možnostech vzdělání, které jsou navíc nabízeny obyvatelům sociálně vyloučených lokalit a zjistit vliv rodiny na páčání trestné činnosti.

Cílem praktické části je zjistit vzdělanost a sociální situaci obyvatel sociálně vyloučené lokality.

Základní hypotézy, které jsem si stanovila v praktické části

1. Více jak 75% dotazovaných má pouze základní vzdělání.
2. Více než třetina všech dotázaných nemá zájem nějakým způsobem řešit svou sociální situaci
3. Více než polovina dotazovaných ještě nikdy neměla dlouhodobé legální zaměstnání.
4. Většina respondentů se domnívá, že je jejich finanční situace přijatelná

Cíle

Cílem teoretické části mé absolventské práce je naučit se pracovat s literaturou dozvědět se více informací o možnostech vzdělávání a důsledcích vlivu rodiny.

Cílem praktické části mé bakalářské práce je zjistit míru vzdělání u dospělé populace žijící ve vyloučené lokalitě Chanov. Zdali má jejich vzdělání vliv na sociální situaci jejich rodiny, nezaměstnanost a zadluženost.

Dotazování jsem se rozhodla provádět formou dotazníku. Cílovou skupinu respondentů tvoří obyvatelé sociálně vyloučené lokality Chanov v Ústeckém kraji.

Teoretická část

1. Rodina

„Rodina je prvním a dosti závazným modelem společnosti, s níž se člověk poprvé setkává. Předurčuje jeho osobní vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, vystavuje ho určitým konfliktům, poskytuje určitý typ podpory. Tímto způsobem osobitě zabarvuje to nejpodstatnější, co dítěti předává – sociální dovednosti, bez kterých se ono v dospělosti neobejde.“¹

„Z tohoto hlediska možno chápat rodinu jako malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti.“²

„Každá lidská kultura přizpůsobuje rodinu svým potřebám a tradicím. V ortodoxních zemích převládá tzv. velká rodina, v níž jsou téměř všechny pravomoci soustředěny do rukou muže. Ženám v rodině vládne pevnou rukou mužova matka. Pouto k matce má být, a ve skutečnosti pro jejího syna také je, silnější než pouto k manželce. Děti jsou vychovávány velkou skupinou příbuzných, pohromadě žijících osob. Jsou tak vystaveny více vlivům a nejsou natolik vydány všanc případným rodičovským výchovným chybám jako v naší civilizaci.“³

„Podobně jako v ortodoxních zemích to dříve vypadalo i v našich rodinách. Klasický byl tzv. vícegenerační model, kdy žilo několik generací rodiny pod jednou střechou. „Rodina byla útočištěm. Mohlo by se zdát, že toto postavení rodinu posilovalo. Nebylo tomu tak. Deformovaný stát vytváří deformované občany i deformované rodiny. Rodina nikdy není nedobytnou tvrzí, její vnější hranice má vždycky jistou propustnost. Čím je

¹MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, Praha, SLON, 1997, ISBN 80-85850-24-9, s. 8

²DUNOVSKÝ, J., *Sociální pediatrie vybrané kapitoly*, Praha, GradaPublishing, 1999, ISBN 80-7169-254-9, s. 91-92

³MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, Praha, SLON, 1997, ISBN 80-85850-24-9, s. 18

stát totalitnější, tím víc usiluje o proniknutí do soukromí rodiny a tím víc z rodiny dělá věc veřejnou.“⁴

„Rodina je ovšem křehčí organismus než společnost, zvláště rodina moderní. Jakmile v ní někdo začne intenzivně prosazovat požadavek společenského hnutí, je na nejlepší cestě k tomu rodinu rozložit.“⁵

1.1 Rodina v současnosti

V posledních letech v České republice klesá nejen počet uzavřených sňatků, ale také porodnost. Neustále se prodlužuje nejen věk, kdy lidé uzavírají svá první manželství, ale také věk prvorodiček. V průběhu let se rodičovská role postupně měnila stejně, jako módní trendy, se měnily také i trendy v mateřství. Neustále roste počet nesezdaných párů, které spolu vychovávají dítě a rodin pouze s jedním rodičem. Důvodem je možná alarmující počet rozvodů, kterým se lidé chtějí vyhnout, a proto se do svazku manželského příliš nehrnou.

Tradiční pojítka rodiny ztrácejí na významu. Generace si předávají stále méně. Není tomu jako dříve, kdy se z generace na generace dědily pole, louky, domy, ale také zvyky a tradice, které dnes už dodržuje jen málokdo. „Nejcennějším vkladem rodičů do nové generace již není majetek, ani společenská privilegia, ale stává se jím vzdělání.“⁶

Na ústup se také dostává tradiční vícegenerační rodina. Místo ní vznikají užší rodiny, které sice jsou schopny zastávat všechny funkce rodiny, ale stále přibývá těch, které jsou závislé na podpoře státu.

⁴MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, Praha, SLON, 1997, ISBN 80-85850-24-9, s. 33

⁵MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, Praha, SLON, 1997, ISBN 80-85850-24-9, s. 16

⁶MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*, Praha, Portál, 1998, ISBN 80-7178-226-2, s. 39

1.2 Funkce rodiny

„V dějinném vývoji společnosti se řada funkcí rodiny měnila. Se změnami společenských podmínek některé ustupovaly do pozadí nebo zcela zmizely, jiné nabývaly na závažnosti. V současné době určuje místo rodiny ve společnosti několik základních funkcí.

1.2.1 Biologicko-reprodukční funkce

„Má zabezpečovat udržení života početím a porozením nového člověka. Někdy se ovšem označuje jako sexuální funkce, naznačujíc současně oddělení sexuálních aktivit „pro radost“ od sexuálních aktivit „pro reprodukci“. V podstatě tu však vztah muže a ženy nachází svůj vlastní smysl. Vznikne-li z něj nový jedinec, pak zde nachází svou genetickou výbavu. Tato funkce se sice může uplatnit mimo rodinu, v rodině však nabývá svůj plný význam: nejde jen o to přivést dítě na svět, ale také mu zabezpečit potřebné podmínky života a další jeho vývoj.

1.2.2 Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Ta se ovšem nevztahuje jen na dítě v rodině, vztahuje se na všechny její členy. V minulosti byla zvláště důležitá její výrobní složka, v současné době se stala rodina ve své převaze spotřební jednotkou, zcela závislou na výrobní činnosti společnosti. Ovšem i dnešní rodina si udržuje určité prvky výroby, za něž lze především pokládat vnitřní činnosti rodiny, vytvářející její hmotné zabezpečení (úklid, příprava stravy, nejrůznější domácí činnosti, které nejsou koníčkem, ale nutností). Zabezpečovací funkce se netýká jen oblasti materiální, ale postupně přechází do oblasti sociální, duševní až duchovní. Má tedy také v nejširším pojetí poskytovat svým členům životní jistoty.

1.2.3 Funkce socializačně - výchovná

Pozitivní emocionální vztahy i celková atmosféra v rodině se tak stávají východiskem pro nejvýznamnější rodinnou funkci. Ta také zabezpečuje společenskou kontinuitu. Spočívá v opravdovém zájmu o dítě a kvalitní péči o ně, v jeho výchově, v jeho přijetí jaké je, porozumění mu v jeho vývoji a potřebách a požadavcích, jež nutno včas, náležitým způsobem a s plným zaujetím pro ně je uspokojovat, rozvíjet všechny jeho schopnosti a síly. Při tom vždy prosazovat jeho nejlepší zájem a prospěch, ochraňovat jej před nepříznivými situacemi a učit je, aby bylo samo schopno jim čelit a překonávat je. Jejím těžištěm je v podstatě prosazování a ochrana dětských práv, jak jsou obsaženy v Úmluvě o právech dítěte.

1.2.4 Funkce emocionální

Poněvadž životní jistoty moderní rodiny tkví více ve vnitřních vztazích než ve vnějších vazbách, stává se další základní funkce rodiny, zvláště významnou, zejména vzhledem ke zvýšené labilitě moderní rodiny, nespoutané tolik tlaky dřívějších společensko-ekonomických vztahů.

Emocionální funkce v rodině je vázána na plně rozvinutého člověka, zralého, odpovědného, pro něhož citový vztah není něčím chvilkovým, ale trvalou bází jistoty a citovým zázemím pro všechny její členy. Emocionalita se tak stává nejdůležitějším kohezivním faktorem rodiny, i když v nejposlednější době aspoň v některých kruzích vystupují v tomto směru opět faktory hmotné povahy. Současně se tak stává jednou z nejdůležitějších podmínek či příčin, ale také jedním z následků společenské existence. Je potřebná stejně jak pro dospělé, tak pro děti, i když v různé podobě.⁷

⁷DUNOVSKÝ, J., *Sociální pediatrie vybrané kapitoly*, Praha, GradaPublishing, 1999, ISBN 80-7169-254-9, s. 92-93

2 Rodičovská role

„Schopnost žít v partnerském páru je v ideálním případě následována schopností přijmout důležitou životní roli, jakou je rodičovství. Tento postupný proces však není zdaleka jednoduchý a přímočarý. Předpokládalo se, že je řízen instinkty, že zde hraje roli tendence k zachování rodu, že existuje téměř všudypřítomný mateřský instinkt, který nutí ženu, aby v určitém období svého života cítila neodolatelnou touhu naplnit svůj život narozením dítěte.“⁸

„Rodičovská role je důležitou součástí identity dospělého člověka, která je sociálně vysoce ceněna. K rodičovství mohou být lidé stimulováni jednak vnějším, sociálním tlakem, ale i různými individuálními motivy. Dítě může uspokojovat všechny základní psychické potřeby, ale a druhé straně může být překážkou uspokojení jiných potřeb. Narození dítěte přináší určitý psychický zisk, ale na druhé straně i zátěž nových povinností a zodpovědnosti. Mění se vzájemné vztahy obou rodičů i jejich životní styl.“⁹

2.1 Přijetí rodičovské role

Přijetí rodičovské role se týká téměř každého z nás. Především těch, co rodinu již mají, zakládají ji nebo ji plánují. Její přijetí není samozřejmostí a ne všichni se s ní dokáží ztotožnit. Již od dětství nás učí přijímat rodičovskou roli jako přirozený děj. Malé holčičky si hrají s panenkami, pořádají jim svatby apod. Přijetí rodičovské role by se dalo chápat také jako určitý znak dospělosti. Ale ne pro všechny je rodičovská role to, co by si přáli nebo co by si plánovali. Zejména v dnešní době je rodičovská role neustále oddalována. Dalo by se tím pádem říci, že dospíváme stále později, kdežto v dřívějších dobách, kdy antikoncepce a další různé antikoncepční pomůcky nebyly tak

⁸DUNOVSKÝ, J., *Sociální pediatrie vybrané kapitoly*, Praha, GradaPublishing, 1999, ISBN 80-7169-254-9, s. 111

⁹VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*, 1.vyd., Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-308-0, s. 372-373

rozšířeny, přicházela rodičovská role mnohem dříve. I tak se ale mladí rodiče s touto rolí dokázali ztotožnit mnohem lépe než většina dnešních mladších rodičů. Tento problém je patrný zejména u adolescentních rodičů, kdy rodiče v dnešní době ještě na tuto roli nejsou připraveni a stále se chtějí bavit a ne se doma starat o dítě. Když už se adolescentní dívka rozhodne, že si dítě ponechá, dopadne to ve většině případů tak, že zůstane s dítětem sama, protože partner se s rolí otce nedokáže nebo nechce ztotožnit. Takovéto dívky pak většinou dospívají mnohem rychleji, nežli jejich vrstevnice.

„Každá žena má právo se svobodně rozhodnout, zda bude mít dítě, kolik jich bude mít a kdy je bude mít.“¹⁰

Charakteristika rodičovské role dle Marie Vágnerové (2000):

- Silná asymetričnost – rodič je pro své dítě autoritou, vychovává ho a dítě je zcela závislé na jeho péči
- Nevratnost role – člověk se stává rodičem napořád, i když se dítěte vzdá. Osvojením sice dojde ke zrušení právní odpovědnosti, ale člověk má neustále na mysli, že je rodičem a přivedl dítě na svět.
- Dítě trvale spojuje ženu a muže.
- Dochází ke změnám životního stylu¹¹

2.2 Rodičovské desatero

„já jako rodič, který dává přednost strategické interakci:

1. Budu od sebe oddělovat funkční a osobní stránku svého vztahu k dítěti.
2. Budu používat co možná nejvíce osobní stránku.
3. Zaujmu postoj, který umožní spíše pozitivní interakci.
4. Moje postoje budou pružné.

¹⁰ HRUŠKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., *České rodinné právo*, Brno, Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2006, s.11

¹¹VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*, 1.vyd., Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-308-0, s. 349

5. Nebudu dítěti nic vyčítat.
6. Zachovám pokud možno klid.
7. Budu „slyšet“ myšlenky a respektovat city svého dítěte.
8. Zůstanu rozumný.
9. Budu vzbuzovat rozumnost u svého dítěte.
10. Vyhnu se:
 - obranným reakcím
 - dlouhým výkladům
 - snaze přimět dítě aby „pochopilo“
 - snaze vzbudit u dítěte „porozumění“
 - snaze přesvědčit své dítě, že jednám „fér“
 - snaze změnit své dítě.¹²

2.3 Vztahy mezi rodiči

Velmi důležitým vztahem v rodině je vztah mezi partnery. Kvalita tohoto vztahu má velký vliv na kvalitu vztahu k dítěti a na to, zda se dítě cítí bezpečně a milováno. Dobrý vztah mezi partnery je pro dítě důležitější, než samotný vztah k němu samému.

Příjemné rodinné prostředí má na motivaci dítěte velmi pozitivní vliv. Vřelá a přátelská se vytváří v rodině, kde lidé jeden o druhém hezky mluví a kde se uplatňuje pozitivní kázeň. Všichni cítí, že jsou součástí celku, a mají chuť spolupracovat. Pokud je v rodině takové prostředí, dítě snadněji vstřebává rodičovské hodnoty a cíle. Je ochotno přijmout vedení a trest.

Nepříjemné rodinné prostředí je v rodině plné hněvu a kritiky. V této rodině se uplatňují přísná a striktní pravidla a neexistuje možnost pro individuální pružnost. Takováto výchova má pak vliv na vývoj dítěte, který je nějakým způsobem narušen a může se projevit v různých fázích života. V rodinách, kde je zvykem všechny problémy řešit řevem či násilím, si tyto vzorce chování přenáší děti i do svých vztahů a rodin.

¹²RASER, J.: *Jak vychovávat děti, se kterými se dá žít*, Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-459-1, s. 46

2.4 Základní potřeby dítěte

Tím základním a nejdůležitějším, co dítě potřebuje je láska a dostatek podnětů k jeho všestrannému vývoji a rozvoji jeho osobnosti. „Rozvoj novorozence závisí na vývojově a individuálně přiměřeném přísunu podnětů. Vhodná míra stimulace je zároveň podmínkou pro rozvoj potřeby orientace i smyslového učení a v souvislosti s tím i potřebných zkušeností.“¹³

„Znalost vývojových fází pomáhá rodičům získat účinnější výchovný postoj. S touto znalostí mohou rodiče předem odhadnout budoucí potřeby svých dětí a ujistit se, že projevované chování je pro danou fázi přiměřené. Obeznamení rodiče mohou účinněji reagovat na duševní úroveň každého vývojového období a mít patřičný vliv na dítě, čímž se podstatně zvětšují šance na jeho úspěch.“¹⁴

V průběhu vývoje dítěte se současně s ním vyvíjí a rodičovská role obou rodičů. Rodič musí svou rodičovskou roli přizpůsobit současné roli dítěte a současně s tím přizpůsobovat i nároky, které jsou či by měly být na dítě v průběhu jeho dospívání kladeny. Tyto nároky by se měly měnit a přizpůsobovat věku dítěte od lehčích až po ty složitější a takové, které dítě současně učí zodpovědnosti a společenským standardům.

Stereotypy, které se dítě naučí v rodině, ve které vyrůstá a žije po celý svůj život, si přenáší do „dalšího“ života, ve kterém již nezastává roli dítěte ale partnera a otce či matky. Proto ve většině případů opakují děti chyby svých rodičů, ale které jim mohou připadat naprosto normální, protože je po celý život brali jako naprostou samozřejmost.

Tato teorie by se dala přenést i ve spojení se vzděláním. Nejvíce patrné je tomu asi právě na obyvatelích vyloučených lokalit. V sociálně vyloučených lokalitách žijí převážně lidé nezaměstnaní, s finančními problémy a lidé ohrožení sociálním vyloučením.

¹³VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*, 1. vyd., Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-308-0, s. 40

¹⁴MELGOSA, J., POSSE, R.: *Umění výchovy dítěte*, Praha, Advent-Orion, 2003, ISBN 80-7172-613-3, s. 17

3 Vzdělání

„Pod pojmem vzdělávání rozumíme samotný proces vzdělávání se. Výsledkem vzdělávání je potom vzdělání, jakožto vybraný a uspořádaný soubor poznatků, duchovních hodnot apod., jimiž se naplňuje myšlení těch, kterým se vzdělání dostává. Vzdělání se promítá do vnitřních kvalit projevujících se v osobnosti, což nazýváme vzdělaností.“¹⁵

3.1 Vzdělávání dospělých

„Pojem „vzdělávání dospělých“ označuje celkový souhrn organizovaných vzdělávacích procesů jakéhokoliv obsahu, úrovně a metody, formálního nebo jiného, které prodlužují nebo nahrazují prvotní vzdělávání na školách, kolejích a univerzitách či v učňovských zařízeních, v nichž osoby, považované ve společnosti za dospělé, rozvíjejí své způsobilosti, obohacují znalosti, zdokonalují své technické a profesní kvalifikace, případně se orientují jiným směrem, mění své postoje a chování s cílem znásobení perspektivy plného osobního rozvoje a účasti na harmonickém a nezávislém sociálním, ekonomickém a kulturním rozvoji.“¹⁶

Jednou z velmi důležitých věcí u vzdělávání dospělých je pochvala. Vyučující by neměl čas od času zapomenout na pozitivní hodnocení. I nepatrnou pochvalou jsou studenti motivováni k lepším výkonům a další práci, protože obava z neúspěchu hraje u dospělých studentů velkou roli.

„Problémem bývá dospělého posluchače motivovat a udržet v odpoledních hodinách jeho pozornost.

Jedním z významných pravidel pro vyučování dospělých podporování jejich aktivity a samostatnosti. K tomu je nutné provádět pozitivní motivaci, vysvětlit jim, že vzdělávání

¹⁵ <http://www.infogram.cz/article.do?articleId=1612>

¹⁶ PAVLÍK, O., CHALOUPKA, L., KOHOUT, K.: Vzdělávání dospělých, Praha, Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, ISBN 37-0053-8048-8

může přinést znalosti, finance, zábavu, nové přátele, únik od stereotypu, ale také úspěch na trhu práce.

Demotivačními prvky mohou být naopak časová náročnost výuky, starosti a únava, ale přidat se může i nevhodné složení výukové skupiny nebo obava z neúspěchu. „¹⁷

„Obsah vzdělávání dospělých musí co nejvíce odpovídat potřebám, možnostem, znalostem a představám účastníků.

Zatímco děti jsou učitelem formovanými „nepopsanými listy“, dospělí studenti jsou osobnostmi plnými zkušeností, jež nelze opomíjet. A právě uznávání již nabytých zkušeností a znalostí zájemců o vzdělání je jedním z hlavních principů, které je potřeba dodržovat.“¹⁸

3.1.1 Možnosti vzdělávání dospělých

Možností vzdělávat se v každém věku je dnes nepřehledné množství. Vzdělávání dospělých má ale na rozdíl od vzdělávání dětí či mladých lidí určité bariéry, kterými mohou být např. nedostatek financí či motivace, náročnost vzdělávání ale především také nedostatek času, protože dospělí na rozdíl od mladých studentů se musejí starat o domácnost, rodiny, popř. chodit do zaměstnání.

Jednou možností vzdělávání pro dospělé nejen s nízkou kvalifikací jsou rekvalifikační kurzy, které nabízejí jen úřady práce. Jediným problémem je jejich kapacita, která je téměř vždy zaplněna díky vysokému zájmu nezaměstnaných toužících po zvýšení si kvalifikace či po rekvalifikaci.

¹⁷ <http://www.infogram.cz/article.do?articleId=1341>

¹⁸ <http://www.infogram.cz/article.do?articleId=1341>

3.2 Význam vzdělávání

Pro každého z nás má vzdělání jiný význam. Nelze definovat jeho význam, protože každý jedinec má jinak postavený svůj žebříček hodnot. Pro jednoho z nás je na prvním místě kariéra, pro jiného zase rodina. To co je pro jednoho životně důležité, může být pro druhého nepodstatným detailem. Taktéž je to i se vzděláním. Někdo si na něm zakládá a snaží se v průběhu života „nasbírat“ co nejvíce akademických titulů, jiný jimi zase pohrdá a ke spokojenosti mu stačí pouhý základ k tomu, aby si našel zaměstnání, ve kterém by byl spokojen. A jsou i tací, kteří nepotřebují ani zaměstnání, proto neusilují ani o vzdělání.

Problémem dnešní doby co se týká vzdělání, jsou neustále rostoucí nároky na vzdělání. Době, kdy stačila pouhá maturita či vyučení se v oboru už dávno odzvonilo. Potřeba zvyšování vzdělání je především u skupin lidí, kteří jsou reálně ohroženi ztrátou zaměstnání. Velkou roli zde pak hraje také vnitřní motivace jedince a jeho celkový individuální přístup.

3.3 Státy a vzdělávání dospělých

„Vlády většiny zemí přijaly aktivní úlohu ve vzdělávání dospělých. Efektivní úloha státu při financování nebo poskytování vzdělávání dospělých se v jednotlivých zemích liší a uvnitř těchto zemí se odlišuje v průběhu času. Úloha vlády by měla být adaptivní a měla by odrážet měnící se potřeby uvnitř státu, které se opět liší podle stupně ekonomického a institucionálního rozvoje. Chápání této úlohy v každé zemi vyžaduje pečlivou analýzu, zaměřenou zejména na otázky slabých a silných stránek trhu, kapacity vzdělávacích institucí a na otázky sociální spravedlnosti.“¹⁹

¹⁹ PAVLÍK, O., CHALOUPKA, L., KOHOUT, K.: Vzdělávání dospělých, Praha, Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997, ISBN 37-0053-8048-8

3.4 Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR

V České republice existuje od roku 1990 asociace institucí vzdělávání dospělých, jejímž cílem je prosazovat zájmy a potřeby institucí vzdělávání dospělých, koncentrovat profesionální kapacity pro řešení koncepce a rozvoje této oblasti, spolupracovat se státními orgány a ostatními subjekty při přípravě a zavádění legislativních a jiných opatření v oblasti vzdělávání dospělých, organizovat odborné a popularizující akce, vydávat odborné publikace a reprezentovat členy a jejich činnost v tuzemských a mezinárodních sdruženích.

Asociace organizuje odborné kurzy zaměřené na rozvoj lektorů a na přípravu autorizovaných osob podle zákona 179/2006 Sb., nepřetržitě organizuje „Týdny vzdělávání dospělých“, pořádá studijní cesty, konference, semináře či workshopy. Mimo jiné se též podílí na vydávání odborného časopisu Andragogika, vydává vlastní odborné publikace, provozuje databanku dalšího vzdělávání Andromedia.cz tvořící informační zázemí pro oblast dalšího vzdělávání.

AIVD ČR také poskytuje expertní služby při tvorbě či oponentuře strategických, koncepčních a metodických dokumentů v oblasti vzdělávání dospělých, realizuje průzkumy a evaluační aktivity, spolupracuje na přípravě a realizaci projektů či veřejných zakázek v oblasti dalšího vzdělávání.²⁰

3.5 Národní vzdělávací fond

Národní vzdělávací fond je obecně prospěšná společnost existující od roku 1994. Jejím cílem je podporovat rozvoj a restrukturalizaci lidských zdrojů v souladu s požadavky ekonomických a sociálních reforem České republiky.

Společnost veřejnosti poskytuje obecně prospěšné služby spočívající v odborných vědecko-výzkumných a poradenských službách pro rozvoj lidských zdrojů v oblasti celoživotního učení a politice zaměstnanosti, v přípravě, organizaci, administraci, hodnocení, kontroly programů a projektů financovaných z veřejných i soukromých zdrojů a to zejména v oblasti spolupráce s Evropskou unií, Evropským hospodářským

²⁰ <http://www.aivd.cz/o-nas>

prostorem a Švýcarskou konfederací. Poskytuje též služby spočívající v provádění analýz a předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce a v provádění vědecko-výzkumné činnosti.

Národní vzdělávací fond má dlouholetou zkušenost v poskytování služeb v oblasti zaměstnanosti, rozvoje lidských zdrojů a dalšího profesního vzdělávání. Podílel se na přípravě a implementaci evropských programů na rozvoj služeb zaměstnanosti, podporu odborného vzdělávání a zaměstnanosti v ČR (Phare, Equal, Leonardo da Vinci, ESF), včetně metodické přípravy i řízení několika grantových schémat.

Od počátku své existence se NVF podílel na koncipování strategických dokumentů na národní úrovni, např. na Strategii reformy veřejné správy, Strategii rozvoje lidských zdrojů v ČR nebo na Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice.

Národní vzdělávací fond disponuje vlastním analytickým útvarem, jehož výzkumná činnost je zaměřena na problematiku trhu práce, resp. Zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů.

Další útvary Národního vzdělávacího fondu se zabývají problematikou sociálních služeb, standardizací a hodnocením jejich kvality, podporou rozvoje lidských zdrojů v regionech a poradenstvím v oblasti zaměstnanosti a odborného vzdělávání.²¹

²¹ <http://www.nvf.cz/o-nas>

4 Sociálně vyloučená oblast

Sociálním vyloučením rozumíme proces, kdy jsou jednotlivci či celé skupiny vytěsňovány na okraj společnosti a je jim zamezován či pouze omezen přístup ke zdrojům, které jsou běžně dostupné ostatním členům společnosti. „Příčiny, které sociální vyloučení způsobují, jsou různorodé. Obecně je můžeme rozlišit na příčiny vnější a příčiny vnitřní. Vnější příčiny (vlivy) sociálního vyloučení jsou takové jevy, které jsou mimo dosah a kontrolu vyloučených osob. Takové vlivy nemohou sociálně vyloučení lidé ovlivnit vlastním jednáním, či tak mohou činit jen obtížně. Vnější příčiny jsou dány širšími společenskými podmínkami nebo vyplývají z jednání lidí, kteří se nacházejí vně sociálního vyloučení, tj. jsou to příčiny strukturální. Mezi takové příčiny patří především: trh práce a jeho charakter; bytová politika; sociální politika; praxe samospráv ve vztahu k sociální oblasti; rasismus a diskriminace na základě rasy, etnicity, národnosti, konfese atd.“²²

Při řešení otázek souvisejících se sociálně vyloučenými lokalitami se jako zásadní problém jeví směšování etnického a sociálního aspektu. Podstatná část veřejnosti v České republice vnímá sociální vyloučení především jako problém přítomnosti etnicky odlišné populace v majoritním prostředí, nikoliv pouze jako problém přítomnosti extrémně chudých vrstev. Sociálně vyloučené oblasti vznikají především jako důsledek jakési romské mentality — a ty jsou výhradně problémem Romů. Pracují přitom se stereotypy typu „pro všechny Romy je typické, že chtějí bydlet pohromadě, zneužívají sociální dávky, nechtějí pracovat, některé typy kriminality jsou pro ně běžné, řešit kriminalitu mezi nimi nemá smysl, atd.

O něco poučenější instituce si sice přejmenují Romy na „sociálně nepřizpůsobivé“ či na „sociálně vyloučené“, způsob uvažování však zůstane stejný, založený na předsudcích a zaměřený na řešení problémů specifického etnika.

Ne všichni obyvatelé sociálně vyloučené lokality jsou Romové.

²² <http://antropologie.zcu.cz/socialni-vyloucení-a-prostorova-segregace>

Etnická, náboženská, národnostní kulturní či jiná výlučnost by měla být brána na zřetel pouze tehdy, je-li zdrojem diskriminace, a pak by proti tomuto jejímu zneužití měl stát zakročit. V souvislosti s menšinovou národností by měl stát v souladu se zákonem o právech příslušníků národnostních menšin zajistit i romské národnostní menšině realizaci jejich kulturních, jazykových a dalších práv.

4.1 Sociálně vyloučení občané

Sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám, jsou vyloučení ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu.

Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc, atd.). Sociálně vyloučení lidé obvykle nestojí před jedním problémem, ale před jejich komplexem, přičemž mnohý z nich by i jednotlivě ohrožoval normální fungování člověka ve společnosti. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita, zejména etnicita přisouzená²³. Jedná se především o takové občany, kteří žijí v sociálně vyloučených lokalitách i přesto, že etnicky patří k majoritě.

Proces sociální integrace lidí ze sociálně vyloučených lokalit musí probíhat zároveň v mnoha oblastech. V každé z nich je třeba přijmout řadu kroků na úrovni samospráv, škol, policie a dalších institucí, včetně nevládního sektoru. Tato řešení je nutné vhodně kombinovat a koordinovat, a to zejména na úrovni obce či města. Bez propojení a návaznosti jednotlivých opatření se výrazně snižuje jejich účinnost.²⁴

S obyvateli sociálně vyloučených lokalit pracuje především mnoho neziskových organizací. Velmi důležitá je zde terénní práce, která pokud je poskytována pracovníky, kteří v dané lokalitě žijí či žili, je mnohonásobně účinnější nejen z důvodu důvěry, se kterou mají zdejší obyvatelé velké potíže.

²³ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>

²⁴ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>

Nejvýznamnějšími oblastmi, kterými se instituce, vč. Agentury pro sociální začleňování zabývají, jsou oblasti bydlení, sociálně-právní ochrany dětí, zaměstnanost, sociální služby ale také zaměstnanost.

4.2 Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování podporuje obce při začleňování obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Agentura je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociálního začleňování. Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy. Propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly). Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.

V současné době spolupracuje agentura s 26 městy a obcemi z celé České republiky.²⁵

Obec a Agentura ve spolupráci s partnery sestavily místní strategický plán sociálního začleňování, jehož naplněním na území obce dochází k plné integraci sociálně vyloučených obyvatel do společnosti, k revitalizaci či redukci vyloučených lokalit, rozvoji zaostalých částí obce, rozvoji sociálních a návazných služeb, které odpovídají potřebám všech obyvatel obce a k zajištění rovného přístupu všech občanů ke vzdělávání, bydlení, zdravotní péči, zaměstnání, sociálním službám a bezpečí, prevenci dalšího sociálního vyloučení a s tím spojených sociálně patologických jevů, rozvoji občanské společnosti a podpoře občanského soužití.²⁶

Agentura pomáhá obcím a místním subjektům zejména v oblastech zajištění služeb na podporu vzdělání, podporu zaměstnanosti, sociálních služeb a sociálního bydlení, a zajištění infrastruktury pro tyto služby, v čerpání prostředků z evropských strukturálních

²⁵ <http://www.socialni-zaclenovani.cz>

²⁶ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/vize-a-poslani>

fondů, státního rozpočtu, krajských dotačních programů a dalších zdrojů a v komunikaci s ústředními orgány státní správy, zejména resorty, které mají sociální začleňování v gesci; z podnětů při práci v lokalitách Agentura formuluje návrhy v oblasti legislativy, dotačních titulů, sociálních politik, apod.

Oblastmi, kterými se Agentura pro sociální začleňování zabývá, jsou především tyto oblasti:

BYDLENÍ

Bydlení je jedním z nejviditelnějších znaků sociálního vyloučení. Byty, ve kterých někteří obyvatelé vyloučených lokalit žijí, jsou někdy v dezolátním stavu a pro „normální“ lidi je takovéto bydlení téměř nepředstavitelné.

Mezi kroky, které je potřeba v oblasti bytových politik obcí učinit, patří zpracování koncepcí rozvoje a udržitelnosti bytových politik obcí. Takovéto bytové politiky obcí by měly mimo jiné usilovat o zvýšení kvalitního a finančně dostupného bytového fondu pro nízko příjmové skupiny obyvatel, vytvoření systému prostupného bydlení, zvýšení vymahatelnosti nájemného, posílení prostředků ochrany a pomoci nájemníkům ve vztahu k poskytovatelům nájemného bydlení a ubytování, revitalizaci lokalit obývaných ve vysoké koncentraci osobami vystavených procesům sociálního vylučování²⁷.

Obrázek 1 - vybydlený panelový dům

²⁷ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/bydleni>

ZAMĚSTNANOST

Zaměstnanost resp. nezaměstnanost je jedním z klíčových témat, protože právě vysoká míra nezaměstnanosti je jednou z příčin sociálního vyloučení. V sociálně vyloučených lokalitách se míra nezaměstnanosti pohybuje mezi 90 až 100 procenty.

Tato vysoká míra nezaměstnanosti, která je často dlouhodobá nebo opakovaná, má na obyvatele sociálně vyloučených lokalit řadu vážných dopadů. Vedle materiální chudoby se jedná o sociální důsledky (vyloučení z participace na sociálním a ekonomickém životě) a psychické důsledky (rezignace na další hledání práce, ztráta pracovních návyků, podléhání závislostem aj.). Tyto důsledky se pak zpětně negativně odrážejí ve snížených šancích na začlenění na trh práce. Často tak u obyvatel sociálně vyloučených lokalit můžeme hovořit o faktické nemožnosti zaměstnanosti.

Nezaměstnanost má také značný regionální rozměr. V regionech s vysokou nezaměstnaností přesahující 15 - 20 procent obyvatelstva převyšuje poptávka po volných pracovních místech nabídku několikanásobně. Za této situace jsou lidé z vyloučených lokalit v podstatě neuplatnitelní na trhu práce.²⁸

SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

Život dětí v sociálně vyloučených lokalitách je jiný než životy jejich vrstevníků mimo vyloučené lokality. Nedostatek finančních prostředků a snížená dovednost hospodařit přivádí rodinu ke každodenní snaze o zajištění základních životních potřeb, včetně plnohodnotné stravy, dlouhodobě pak k omezenému materiálnímu vybavení domácnosti a výdajům spojeným se školními a mimoškolními aktivitami dítěte. Děti vyrůstající v sociálně vyloučených lokalitách mají velmi často omezený životní prostor. Domácnosti obývá zpravidla větší počet členů široké rodiny, děti nemají dostatečné soukromí ani vhodné podmínky pro školní přípravu.²⁹

Je to také zájem rodiny o dítě, který zde hraje jednu u hlavních rolí ve vlivu na výchovu dětí. Převážná většina rodin ve vyloučených lokalitách si dítě pořizuje pouze jako zdroj financí a výchovu dítěte následně zanedbává.

²⁸ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/zamestnanost>

²⁹ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/rodina-a-socialne-pravni-ochrana-ditete>

VZDĚLÁVÁNÍ

Je to právě vzdělávání, na které má dopad právě zájem rodiny o výchovu dětí. Zde by se dalo hovořit o přejatých vzorcích chování. Děti vyrůstající ve vyloučených lokalitách, které bývají zpravidla v okrajových částech měst, jen zřídka se dostanou do kontaktu s někým, v kom by mohly vidět vzor, který by je motivoval ke vzdělávání se. Jsou obklopeni lidmi, pro které vzdělání nic neznamená, mají pouze základní vzdělání, v některých případech nedokončené.

Kvalitní vzdělávání dětí a mladých lidí je totiž základem dlouhodobého a pozitivního řešení situace sociálně vyloučených lokalit. Cílem je zajistit, aby pokud možno všechny děti prošly běžným vzdělávacím systémem v tzv. hlavním vzdělávacím proudu, tedy dohromady s dětmi ostatními, protože jedině takové nastavení vzdělávacího systému může být oporou budoucí společenské soudržnosti a zároveň vzestupné sociální mobility obyvatel sociálně vyloučených lokalit.³⁰

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit se potýkají s celou řadou problémů, s kterými si často nedovedou bez pomoci sami poradit. Mezi nejčastěji řešené problémy klientů patří: nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, nízký nebo žádný příjem, riziko ztráty bydlení, malá sociální mobilita, nízké právní povědomí, obtíže při kontaktu s institucemi. Neřešení těchto problémů má za následek prohloubení sociálního vyloučení, zmenšení naděje na řešení a v některých případech vyústění situace až k trestné činnosti. Cestou k řešení situace sociálně vyloučených osob nebo alespoň k zabránění jejího zhoršování, jsou sociální služby.

Prostřednictvím terénních sociálních pracovníků a terénních pracovníků sociálních služeb dochází k navázání kontaktu se sociálně vyloučenými, identifikování problému, hledání řešení a společné práci na vyřešení situace klienta. Dlouhodobá spolupráce s klientem přináší nejen prospěch klientovi samotnému, ale i jeho blízkému a širšímu okolí.³¹

³⁰ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/vzdelavani>

³¹ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/socialni-sluzby>

4.3 Sociálně vyloučená lokalita Chanov

Chanov se nachází na okraji města Most v Ústeckém kraji na severu Čech. Jedná se o problematickou lokalitu, jejíž obyvatelstvo v drtivé většině tvoří příslušníci romského etnika. Vysoká nezaměstnanost, nízké vzdělání, nedostatečná nebo žádná kvalifikace, vysoká kriminalita, drogy, lichva, vysoké dluhy na nájemném, devastace bytového fondu... jsou hlavními znaky tohoto sídliště.

„Pro Čechy je Chanov symbolem nepřizpůsobivosti a nekulturnosti Romů. V roce 1978 zářilo novotou. Pak obyvatelé Chanova úplně zdevastovali dva panelové domy a řada dalších domů vypadá jako po živelní pohromě.“³² „Chanov byl postaven jako vzorové sídliště, kde měli najít nový domov lidé ze starého Mostu, který byl "obětován" těžbě hnědého uhlí. Zpočátku v něm žili společně Romové s Čechy, ale podle starosty Mostu Jiřího Šulce se slušní Romové a Češi odstěhovali, protože to chanovském sídliště nemohli vydržet. Z původních obyvatel tam podle romského poradce Milana Siváka zbylo jen torzo.“³³

Téměř všichni obyvatelé Chanova mají pouze základní vzdělání a jsou dlouhodobě bez práce (mj. je na Mostecku jedna z největších nezaměstnaností v ČR) a jsou tudíž odkázáni na finanční pomoc státu. Od pohledu však většina zdejších obyvatel chudě nevypadá. Chodí dobře oblečení, ve značkovém oblečení, za mnoha okny je vidět satelit, před domy stojí postarší auta. O zdroji svých příjmů však většinou nemluví.

Dříve byla pouze škola pro romské děti, jedním z mála neporušených staveb uprostřed sídliště. I když se v posledních letech našlo několik výjimek, které se ucházely o studium na střední škole, tak se dětem z Chánova do dalšího vzdělávání příliš nechce. Nemají důvod proč to dělat, v nikom nevidí vzor, který by jim ukazoval, jaké možnosti mají. Jediný vzor, který si odnášejí z domova, bývají rodiče, kteří ve většině případů nikdy nepracovali, mají pouze základní vzdělání a žijí ze sociálních dávek.

V současné době se stát a město ve spolupráci s Evropskou unií snaží podobu Chánova změnit. Panelové domy se zateplují a mění svou podobu, stejně tak i škola a Dům romské kultury. Ze staré zdevastované budovy zde bylo nově otevřeno Polyfunkční

³² <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18303>

³³ <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18303>

centrum, které bude v Chánově nabízet kulturní vyžití, které by mělo fungovat současně také jako prevence sociálně patologických jevů především u věkové skupiny 15 až 26 let.

Obrázek 2 - Chanov

4.3.1 Sociální situace rodin žijících v sociálně vyloučené lokalitě Chanov

Většina zde žijících rodin žije v 1-2 pokojových bytech a je závislá na sociálních dávkách. Průměrný počet obyvatel obývajících jeden byt je zhruba 5-7 lidí. V bytech teče pouze studená voda, a proto jsou jejich obyvatelé, pokud mají zapojenou elektřinu, nuceni si vodu na koupání ohřívat. V bytech většinou žije drah a družka (manželství se zde uzavírají pouze zřídka) a několik dětí různého věku.

Obrázek 3 - Střed Chanova

4.3.2 Vzdělání v sociálně vyloučené lokalitě Chanov

Vzdělání obyvatel sociálně vyloučených lokalit je všeobecně nižší. Lidé zde mají jinak postavené hodnoty. Jen málo z nich jich usiluje o nalezení dlouhodobého legálního zaměstnání, proto vzdělání považují jen za jakousi nutnost, kterou musí absolvovat pouze na základní úrovni.

4.3.3 Možnosti vzdělávání v Chanově

Základní škola v Chanově

V rámci výstavby sídliště Chanov, byla v roce 1978 postavena i 5. Základní škola - (5. ZŠ).

Škola je umístěna na uzavřeném sídlišti a v podstatě je to škola romská. Sestává se ze dvou budov, a to z budovy základní školy a budovy bývalé mateřské školy.

Škola má 21 tříd, předpoklad 2 až 3 první třídy pro rok 2007/2008, přípravnou třídu, školní jídelnu, knihovnu, dílny, cvičná kuchyně a učebna pro dívčí ruční práce. Jazyková výuka: německý a anglický jazyk.

Zaměření: vyučování v prvních a šestých ročnících probíhá podle školního vzdělávacího programu, ve kterém se škola snaží vycházet z mentality a vzdělávacích potřeb žáků romského etnika. Ve zbývajících třídách bude výuka probíhat podle stávajícího programu Obecná škola a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami budou vzdělávání podle upravených vzdělávacích programů Zvláštní škola a Pomocná škola a Rehabilitační program pomocné školy. Učební program Obecné školy svými metodami usnadňuje žákům se sociálním znevýhodněním úspěšněji zvládnout náročný vstup do školy.

Volitelné předměty: literární výchova, dějepisné a zeměpisné praktikum, matematické a přírodovědné praktikum, výtvarné projekty, sport a pohybové aktivity, základy práce s počítačem a anglický jazyk. Anglický jazyk je nabízen i žákům s upraveným vzdělávacím programem 2. stupně.

Mimoškolní činnost: kroužek počítačový, fotbalový, výtvarný, příprava pokrmů, keramický, stolního tenisu, ručních prací a taneční

Školní družina má tři oddělení s provozem od 11.00 do 16.30 hodin, činnost družiny je především zaměřena na pomoc s domácí přípravou, dětem se nabízejí i zajímavé akce (soutěže, besídky, práce na PC, fotbalový kroužek aj.)

Vědomosti a dovednosti získané v mimoškolní činnosti žáci využívají v soutěžích speciálních škol, kde dosahují skvělých výsledků. Škola se věnuje i žákům základní školy praktické a speciální. Pro ně jsou k dispozici skvěle vybavené odborné učebny.

ŠKOLÍCÍ A VZDĚLÁVACÍ CENTRUM CHÁNOV

„Základní myšlenkou vzdělávacího centra je vzdělávání příslušníků romské národnostní menšiny v dané oblasti s tím, že po ukončení rekvalifikace mohou absolventi nastoupit do zaměstnání, nebo zahájit samostatnou výdělečnou činnost. Další možností po ukončení rekvalifikace je nástup na některé nové pracovní místo vytvořené přímo společností Dům romské kultury o.p.s.

Školící a vzdělávací centrum Chanov metodicky i technicky připravuje a realizuje vzdělávací program, který je zahájen oslovením cílových skupin, vyhledáním vhodných uchazečů, diagnostikou a analýzou bariér, které stojí na trhu práce mezi příslušníky romské národnostní menšiny a pracovními příležitostmi. Nové metodologie vyplývající z této analýzy jsou podkladem pro další práci. Následně pak probíhá příprava a realizace Motivačního rekvalifikačního kurzu, který vybere a nemotivuje potřebný počet adeptů připravovaných rekvalifikačních kurzů. Na závěr kurzu procházejí účastníci kurzu výstupním testem, který má za úkol zhodnotit jejich dosažené znalosti v průběhu kurzu. Tento test zároveň slouží jako zpětná vazba pro realizátory kurzu.

Stručně a jasně – Školící a vzdělávací centrum zajišťuje metodickou i technickou přípravu a realizaci vzdělávacího programu, který probíhá v několika kolech – vyhledání vhodných uchazečů, diagnostika a analýza bariér, motivační setkání, samostatná výuka a závěrečné zkoušky.

Ministerstvo Školství mládeže a tělovýchovy udělilo Školícímu a vzdělávacímu centru Chanov akreditaci vzdělávacích programů ve smyslu vyhlášky č. 21/1991 Sb. resp. č. 324/1992 Sb.³⁴

V současné době zde běží tři projekty, díky kterým mohou být prováděny tyto aktivity. Jedním z těchto tří projektů je Komplexní program, který se skládá ze sedmi klíčových aktivit, které jsou rozděleny mezi neziskové organizace působící v Mostě a Chánově. V Chánově se na tomto projektu podílejí Komunitní centrum Chanov, které poskytuje i terénní sociální práci, Diakonie, která zde dvakrát v týdnu poskytuje protidluhové poradenství a z velké části také Dům romské kultury, který se na tomto projektu podílí dvěma klíčovými aktivitami a poskytuje nejen sociální a pracovní poradenství, ale také volnočasové aktivity, které slouží současně k nemotivování zdejších obyvatel, ale také jako prevence sociálně patologických jevů, především pro mladistvé ve věku 15-26 let. Dalším projektem probíhajícím v Chanově je Podpora k získání zaměstnání. V tomto projektu jsou též realizovány již výše zmíněné motivační kurzy, bilanční diagnostiky a poté rekvalifikační kurzy, z kterých se vždy několik účastníků kurzu zaměstnává přímo v Domě romské kultury. Dalším a nejnovějším zde probíhajícím projektem je Příprava na zaměstnání, která bude rovněž poskytovat motivační kurzy, bilanční diagnostiky a poté též rekvalifikační kurzy, z kterých budou účastníci zaměstnáváni rovněž jako z projektu Podpora k získání zaměstnání. Tento kurz probíhá teprve od března 2013 a první rekvalifikační kurz se bude konat již v dubnu téhož roku.

4.3.4 Neziskové organizace působící v lokalitě chanovského sídliště

DŮM ROMSKÉ KULTURY, O.P.S.

Obecně prospěšná společnost Dům romské kultury realizuje své cíleně zaměřené aktivity na příslušníky romské národnostní menšiny a ostatní příslušníky romského etnika.

Absence jakýchkoli programů schopných řešit špatnou sociální situaci zevnitř, iniciovala vznik společnosti Dům romské kultury o.p.s. Tato společnost se jako jediná

³⁴ http://www.dumrk.cz/?page_id=20

v regionu zabývá poskytováním služeb v oblasti vzdělávání zaměřené na příslušníky romského etnika. Jedná se o projekt rekvalifikačních kurzů, které probíhají přímo na „chanovském sídlišti“ a jsou soustředěny do *Školícího a vzdělávacího centra*.

Filozofie těchto kurzů je přiblížit lidem vzdělání a odborné vzdělání přímo do místa jejich bydliště a po skončení rekvalifikačních kurzů pomoci vytvořit pracovní místa buď přímo v o.p.s., zahájit vlastní výdělečnou činnost nebo vyhledat vhodného zaměstnavatele. Tento projekt plánuje v první fázi kurzy se stavebním zaměřením např. zedník, malíř-natěrač, instalatér, domovník. Pomocí těchto kurzů se mohou částečně pokrýt náklady na rekonstrukci bytového fondu, KS Svět, Polyfunkčního centra i tím, že veškerý výukový materiál bude spotřebován přímo na stavbě a ne na cvičebním pracovišti.

Společnost DRK provozuje i *Sociálně ekonomickou a vzdělávací poradnu*, která se zaměřila na pomoc při řešení situací pro klienty neobvyklých.

V lednu 2004 zahájila společnost Dům romské kultury o.p.s. i provoz *Střediska pro výkon alternativních trestů* přímo v areálu „chanovského sídliště“. Předcházelo tomu uzavření příslušné smlouvy s Probační a mediační službou České republiky – středisko Most. Odsouzení si zde odpykávají alternativní tresty, ukládané soudem, ve formě obecně prospěšných prací. Práce, které vykonávají odsouzení, pro společnost DRK bývají především úklidové, pomocné a manipulační. Veškerá činnost, kterou odsouzení vykonávají, je orientována výhradně na obnovu a údržbu majetku a zařízení společnosti DRK nebo na majetek Statutárního města Most.

V současné době realizuje DRK již 15. rekvalifikační kurz, výuku od počátku existence společnosti zahájilo 158 účastníků a úspěšně dokončilo 136 absolventů, z nichž 57 nastoupilo, většinou do svého prvního, zaměstnání.

POLYFUNKČNÍ CENTRUM

Zdevastovanou budovu zakoupil roku 2003 Dům romské kultury, o.p.s. Cílem rekonstrukce objektu je poskytování vzdělávacích a sociálních služeb v bývalém objektu tzv. občanské vybavenosti ve Zlatnické ulici č. p. 187 (bývalé nákupní

středisko) na sídlišti Chanov a vybudovat v něm centrum pro vzdělávání a sociální integraci, jež se zaměří na práci s romskou komunitou.

Zařízení podobného typu v této městské části zcela chybí a jeho absence je velmi citelná. Rozšíří se tím nabídka služeb nejen školících a vzdělávacích ale i smysluplné vyplnění volného času pro děti a mládež v odpoledních hodinách. Lokalizace této budovy uprostřed sídliště a zkušenosti společnosti DRK dávají nadějnou perspektivu k postupné nápravě této zanedbané městské části.

Předmětný objekt je vzdálen cca 50 m od stávajícího objektu Kulturního domu, ve kterém je i sídlo společnosti žadatele – Domu romské kultury o.p.s. Toto bezprostřední spojení je jednoznačnou výhodou pro realizaci budoucích aktivit Polyfunkčního centra Chanov, nemluvě o pozitivním vlivu na místní komunitu ve smyslu zvýšení motivační hladiny jejích příslušníků a celkového estetického vnímání prostředí, ve kterém žijí. Odstranění současné funkční a estetické zátěže v centru chanovského sídliště bude jednoznačně dobrým příkladem péče o veřejný majetek a o potřeby obyvatel města Mostu.

V současné době v tomto objektu probíhají volnočasové aktivity, které nabízí Dům romské kultury (biliard, ping pong, textilní dílna, kurzy vaření.).

**Obrázek 4: Polyfunkční centrum před
rekonstrukcí**

Zdroj: Dům romské kultury, o.p.s.

Praktická část

Cílem praktické části mé bakalářské práce je zjistit míru vzdělání u dospělé populace žijící ve vyloučené lokalitě Chanov. Zda má jejich vzdělání vliv na sociální situaci jejich rodiny, nezaměstnanost a zadluženost.

Základní hypotézy, které jsem si stanovila v praktické části

1. Více jak 75% dotazovaných má pouze základní vzdělání.
2. Více než třetina všech dotázaných nemá zájem nějakým způsobem řešit svou sociální situaci
3. Více než polovina dotazovaných ještě nikdy neměla dlouhodobé legální zaměstnání.
4. Většina respondentů se domnívá, že je jejich finanční situace přijatelná

5.1 Charakteristika metody

Pro svou praktickou část jsem si vybrala jako formu zjišťování a ověřování svých hypotéz dotazník. Dotazník jsem složila ze 17 otázek, ve kterých zjišťuji, jak vzdělání jsou obyvatelé sociálně vyloučené lokality Chanov, jaká je jejich sociální a finanční situace a jak jsou s ní spokojeni.

5.2 Charakteristika respondentů

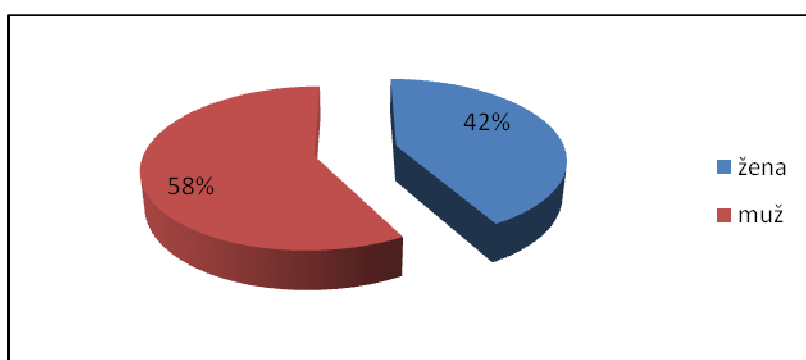
Dotazník jsem zaměřila na osoby starší 26ti let bez ohledu na pohlaví o celkovém počtu 100 respondentů. Formu dotazování jsem se rozhodla uskutečnit v sociálně vyloučené lokalitě Chanov v Ústeckém kraji.

5.3 Analýza výsledků

1. Jakého jste pohlaví?

Muž	Žena
58	42

Graf 1: Pohlaví

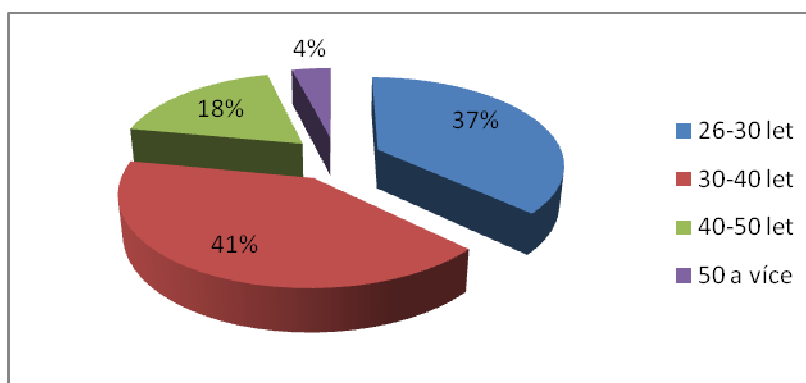

58% z dotázaných respondentů je mužů a 42% dotazovaných je žen.

2. Kolik je Vám let?

26-30 let	30-40 let	40-50 let	50 a více
37	41	18	4

Graf 2: Věk

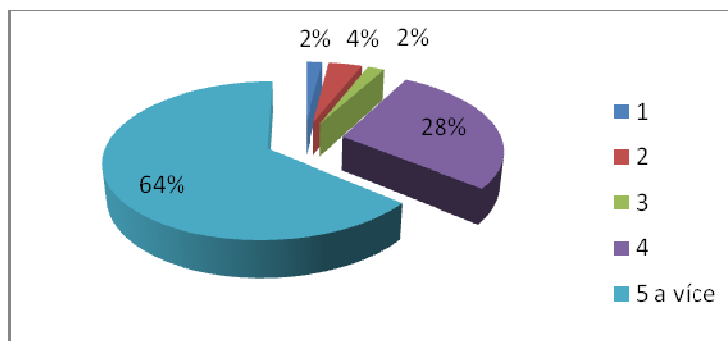

Nejpočetnější skupina respondentů (41%) je ve věku mezi 30 a 40ti lety, 37% respondentů je ve věku mezi 26 a 30ti lety, věkovou skupinu 40-50 let tvoří 18% a pouze 4% respondentů je ve věku 50 let či starší.

3. S Kolika osobami žijete ve společné domácnosti?

1	2	3	4	5 a více
2	4	2	28	64

Graf 3: Osoby žijící ve společné domácnosti

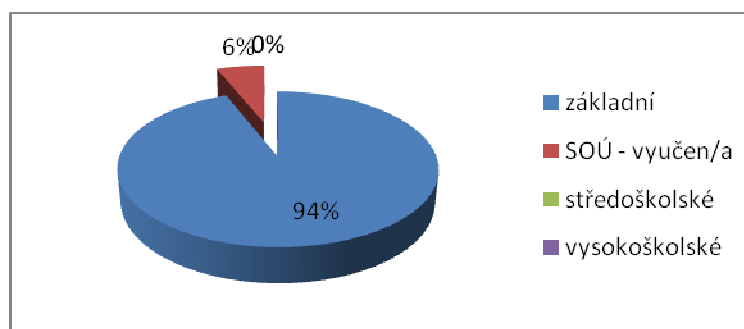

Celých 64% dotazovaných žije ve společné domácnosti s 5 či více osobami. 28% dotázaných žije společně se čtyřmi osobami, 4% se dvěma osobami, 2% se třemi osobami a 2% žije ve společné domácnosti s jednou osobou.

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní	SOÚ – vyučen/a	Středoškolské	Vysokoškolské
94	6	0	0

Graf 4: Vzdělání

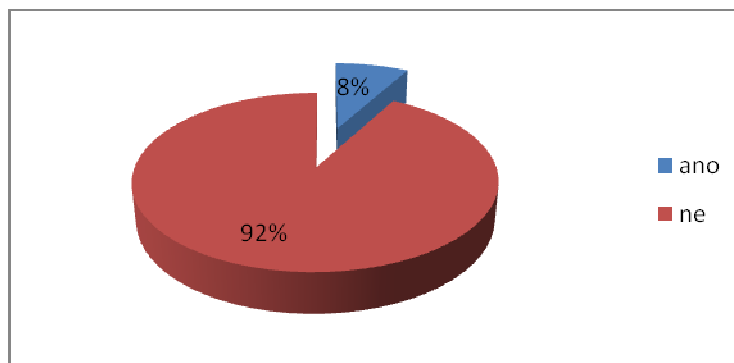

Žádný z dotazovaných respondentů neměl středoškolské ani vysokoškolské vzdělání, 6% dotázaných je vyučeno v oboru a celých 94 % dotázaných má pouze základní vzdělání.

5. Máte v současné době legální zaměstnání?

Ano	Ne
8	92

Graf 5: Zaměstnání

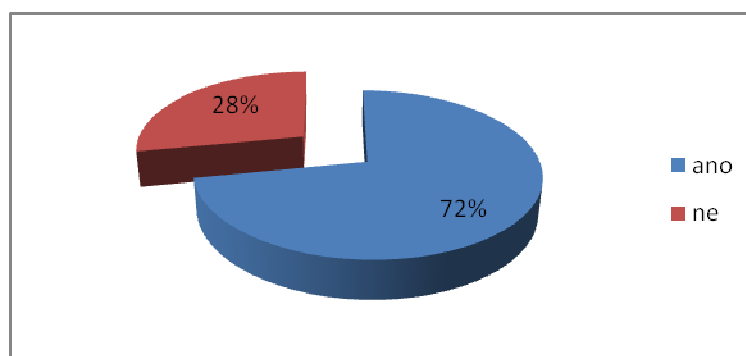

Na otázku ohledně legálního zaměstnání odpovědělo pouze osm osob, že mají v současné době legální zaměstnání. 92 dotázaných v současné době legální zaměstnání nemá.

6. Byl/a jste někdy legálně zaměstnán/a?

Ano	Ne
72	28

Graf 6: Legální zaměstnání

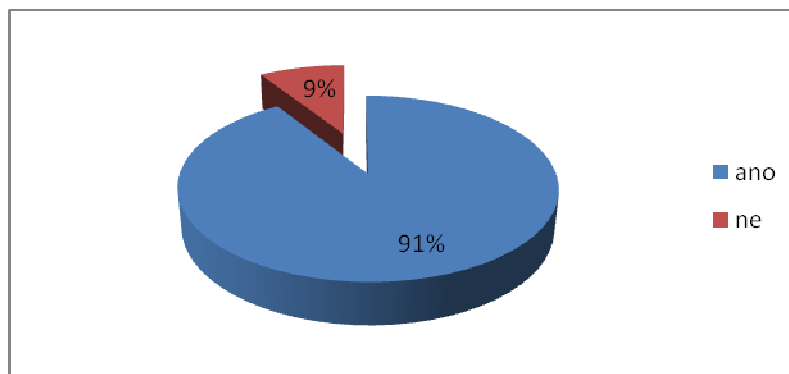

77% všech dotazovaných respondentů odpovědělo, že bylo alespoň jednou legálně zaměstnáno.

7. Myslíte si, že k nalezení zaměstnání potřebujete další vzdělání?

Ano	Ne
91	9

Graf 7: Potřeba dalšího vzdělávání

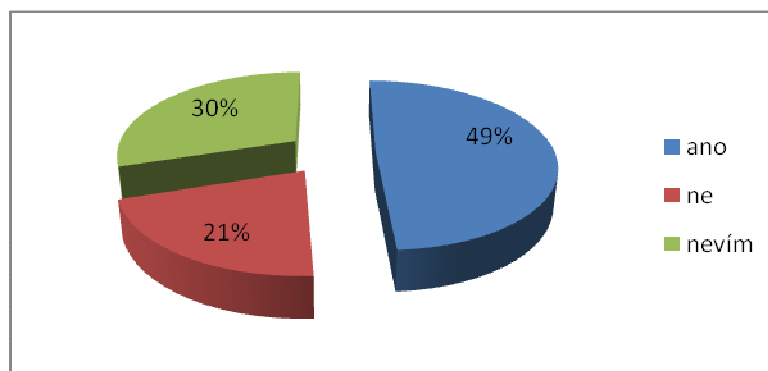

91% respondentů si myslí, že k získání zaměstnání potřebuje další vzdělávání, pouhých 9% odpovědělo, že aby získalo zaměstnání, nepotřebuje se již dále vzdělávat.

8. Máte zájem nějakým způsobem zvýšit svou kvalifikaci?

Ano	Ne	Nevím
49	21	30

Graf 8: Zvyšování kvalifikace

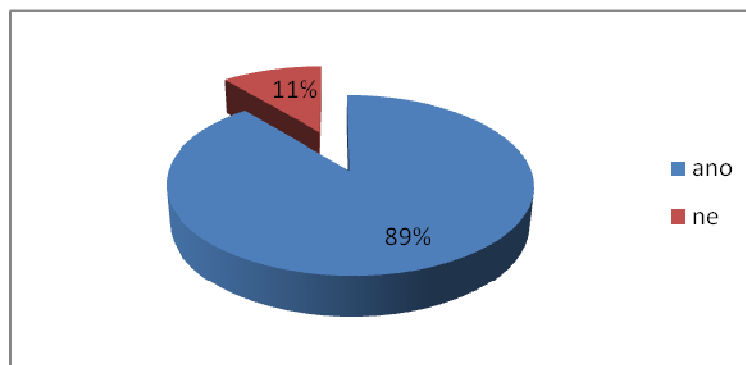

Necelá polovina dotazovaných (49%) má zájem nějakým způsobem zvýšit svou kvalifikaci, 30% všech dotázaných neví, jestli by dále chtělo svou kvalifikaci zvyšovat. Celých, 21% respondentů odpovědělo, že nemá zájem jakkoliv svou kvalifikaci zvyšovat.

9. Víte o možnostech vzdělávání, které jsou v Chanově nabízeny?

Ano	Ne
89	11

Graf 9: Možnosti vzdělávání v Chanově

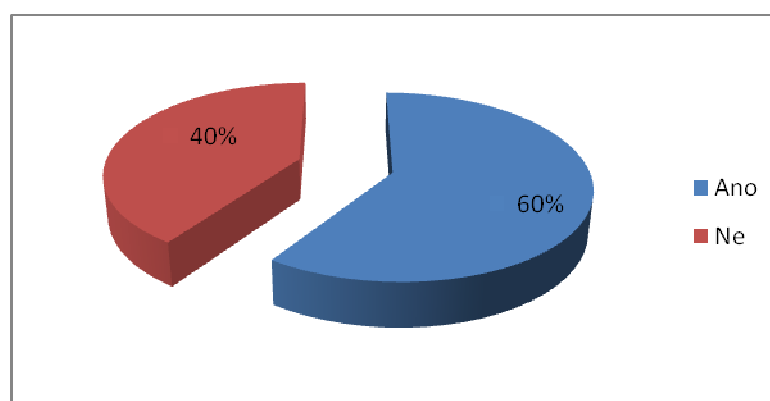

89% dotazovaných osob ví o možnostech vzdělávání, jež jsou jim v rámci Chanova nabízeny a pouhých 11%, všech dotázaných o těchto možnostech neví.

9a. Pokud ano, využil/a jste někdy možností vzdělávání, jež jsou Vám zde v Chanově nabízeny?

Ano	Ne
53	36

Graf 10: Využití možností vzdělávání

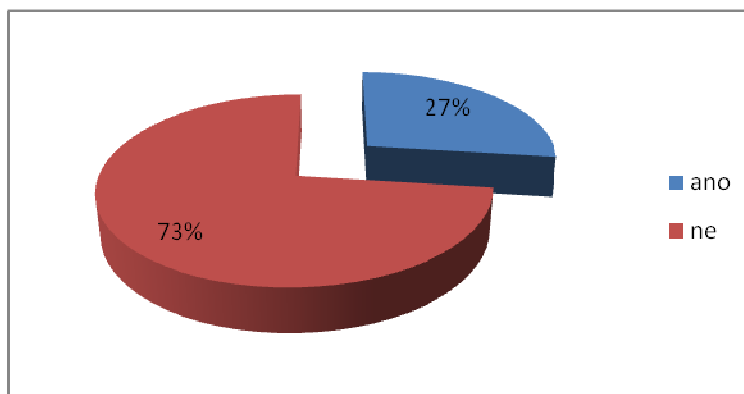

Celých 60% ze všech respondentů, kteří odpověděli na předchozí otázku, že vědí o možnostech vzdělávání, které jim jsou v rámci sociálně vyloučené lokality Chanov nabízeny. Tuto možnost využilo 40% z nich. O možnostech zvyšování kvalifikace vědí, ale zatím ji nevyužili.

10. Účastnil/a jste se někdy rekvalifikačních kurzů?

Ano	Ne
27	73

Graf 11: Účast na rekvalifikačních kurzech

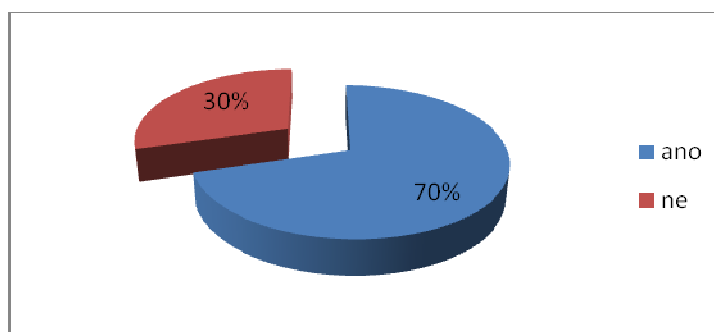

Pouhých 27% ze všech dotázaných se někdy účastnilo nějakého rekvalifikačního kurzu, 73% respondentů se rekvalifikačního kurzu nikdy neúčastnilo.

10a. Pokud ano, pomohla Vám účast v rekvalifikačním kurzu lépe najít zaměstnání?

Ano	Ne
19	8

Graf 12: Vliv absolvování RK na nalezení zaměstnání

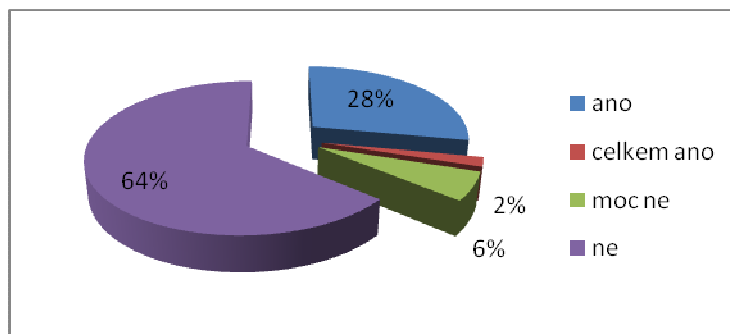

Na otázku zdali dotázaným pomohla, účast na rekvalifikačním kurzu snáze najít práci odpovědělo pouze 30%, že nikoliv, ale celým 70% dotázaných absolvování rekvalifikačního kurzu pomohlo najít zaměstnání.

11. Jste spokojeni se svou sociální situací?

Ano	Celkem ano	Moc ne	Nejsem
28	2	6	64

Graf 13: Sociální situace

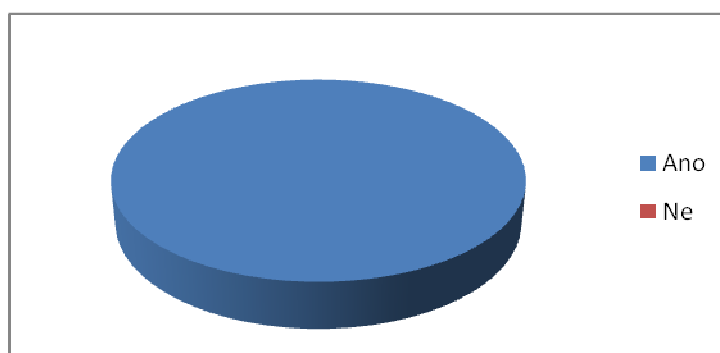

Celých, 64% všech dotázaných odpovědělo, že se svou sociální situací není spokojeno, 6% se svou soc. situací nejsou příliš spokojeni, pouhá 2% je celkem spokojena a celých, 28% respondentů je se svou sociální situací spokojeno.

11a. Pokud se svou soc. situací nejste spokojeni, snažíte se ji nějakým způsobem řešit?

Ano	Ne
70	0

Graf 14: Snaha řešit svou soc. situaci

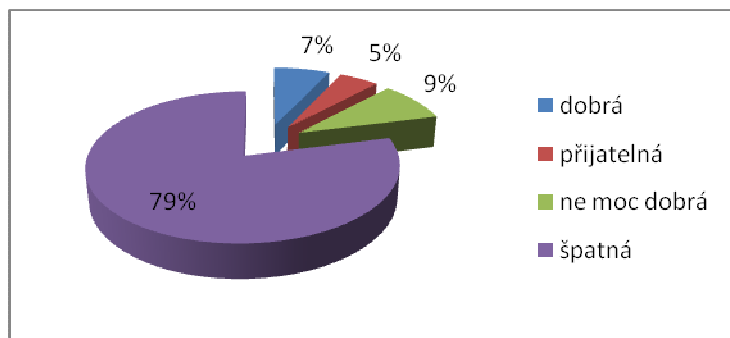

Všichni z dotazovaných, kteří na předchozí otázku ohledně spokojenosti se svou sociální situací odpověděli, že se svou sociální situací nejsou či moc nejsou spokojeni, odpověděli, že se svou sociální situací snaží nějakým způsobem řešit.

12. Jaká je Vaše finanční situace?

Dobrá	Přijatelná	Ne moc dobrá	Špatná
7	5	9	79

Graf 15: Finanční situace

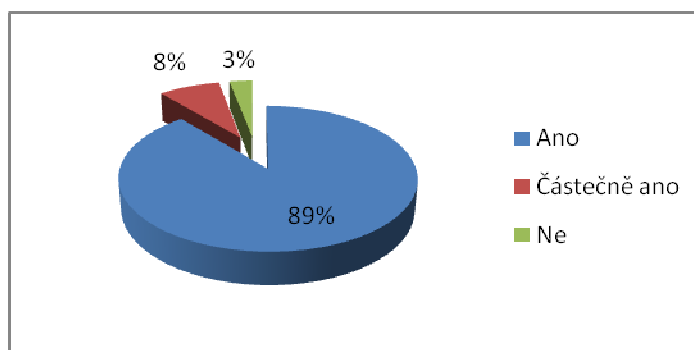

Celých, 79% respondentů odpovědělo, že je jejich finanční situace špatná, 9% tvrdí, že není právě moc dobrá, 5% si myslí, že jejich finanční situace je přijatelná a celých, 7% respondentů tvrdí, že je jejich finanční situace dobrá.

13. Jste závislý/á na finanční pomoci státu?

Ano	Částečně ano	Ne
89	8	3

Graf 16: Závislost na finanční pomoci státu

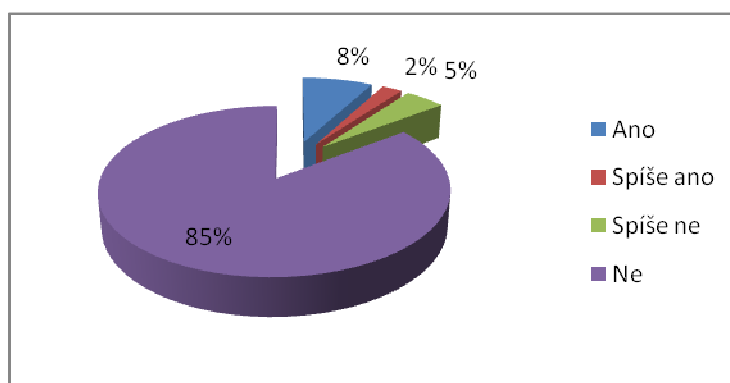

Z celkového počtu respondentů přiznalo celých 89% finanční závislost na státu, 8% přiznalo částečnou závislost na finanční pomoci státu a pouhá 3% tázaných nejsou finančně závislí na státní pomoci.

13a. Pokud ano, je finanční pomoc od státu dostatečná?

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
7	2	4	76

Graf 17: finanční pomoc státu

Na tuto otázku odpovídalo 89 tázaných, kteří na předchozí otázku odpověděli, že jsou závislí na finanční pomoci státu a dle celých, 76% respondentů je finanční pomoc od státu nedostatečná. Pouhých, 8% odpovídajících si myslí, že finanční pomoc státu je dostatečná.

5.4 Ověření hypotéz

Hypotéza č. 1

Více jak 75% dotazovaných má pouze základní vzdělání.

Tuto hypotézu jsem si ověřovala otázkou č. 4, v níž jsem se respondentů dotazovala přímo na jejich nejvyšší dosažené vzdělání. Celých 94% ze všech dotázaných odpovědělo, že absolvovalo pouze základní školu a pouhých 6% se vyučilo v nějakém oboru.

Hypotéza č. 2

Více než třetina všech dotázaných nemá zájem nějakým způsobem řešit svou sociální situaci.

Ke zjišťování výsledku této hypotézy jsem použila otázku č. 11 a 11a. Na otázku č. 11 zda jsou respondenti spokojeni se svou sociální situací, odpověděla převážná většina, že se svou sociální situací spokojena není. Tito respondenti odpovídali dále na otázku č. 11a, ve které odpovídali, zda se ji teda snaží nějakým způsobem řešit. Na tuto otázku odpověděli všichni dotazovaní, že mají snahu svou sociální situaci nějakým způsobem řešit.

Hypotéza č. 3

Více než polovina dotazovaných ještě nikdy neměla dlouhodobé legální zaměstnání.

V Mostě je jedna z nejvyšších nezaměstnaností v České republice a pro osoby se základním vzděláním musí být nalezení zaměstnání těžší než pro středoškoláky či vysokoškolsky vzdělané uchazeče o zaměstnání a právě z tohoto důvodu jsem si stanovila tuto hypotézu, kterou jsem ověřovala otázkou č. 6, na kterou 72% dotázaných odpovědělo, že již byli legálně zaměstnání.

Hypotéza č. 4

Většina respondentů se domnívá, že je jejich finanční situaci přijatelná.

Tuto hypotézu jsem si stanovila z toho důvodu, protože se domnívám, že lidé žijící v sociálně vyloučených lokalitách přebírají stejné životní návyky a stereotypy od svých rodin, a proto jim takovýto životní styl přijde normální a tudíž nemají důvod být se svou sociální situací nespokojeni.

Tuto hypotézu jsem ověřovala otázkou č. 12, jejíž výsledky jsou znázorněny v grafu č. 15. Na otázku ohledně své finanční situace odpovědělo celých, 79% respondentů, že se svou finanční situací spokojeni nejsou a pro pouhých 5% je jejich finanční situace přijatelná.

Závěr

Vzdělání dospělých v sociálně vyloučených lokalitách hraje velkou roli na jejich sociální situaci. Velký vliv na tuto skutečnost má rodina, ve které se dítě učí nejen morálním a společenským normám, ale především hodnotám, mezi něž vzdělání rozhodně patří. V dnešní době, kdy neustále roste nezaměstnanost a jedinci s vysokoškolským vzděláním mají obtíže najít zaměstnání odpovídající jejich vzdělání je pouhé základní vzdělání nedostatečné. V sociálně vyloučených lokalitách se kumulují jedinci se stejnými znaky – nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, kriminalita. Všechny tyto znaky jsou vzájemně propojeny. Nezaměstnanost vede k závislosti na finanční pomoci od státu, které jsou ne vždy dostačující, a bývá to nejčastěji právě nedostatek finančních prostředků, který vede ke kriminální činnosti.

Toto téma jsem si vybrala právě proto, abych se dozvěděla co nejvíce o problematice míře vzdělání osob v sociálně vyloučených lokalitách a jejich přístupu ke vzdělání a možnostech, které jim stát nabízí a též abych upozornila na to, že při prevenci proti těmto sociálně patologickým jevům by se mělo začít právě v rodinách, které formulují osobnost dítěte, která ovlivňuje celý zbytek jeho života.

V praktické části jsem si stanovila čtyři hypotézy, z nichž se mi potvrdila pouze jediná, a to pouze hypotéza č. 1, ve které se domnívám, že převážná většina obyvatel sociálně vyloučené lokality Chanov má pouze základní vzdělání. Hypotéza s mi potvrdila, protože celých 94% ze všech dotazovaných odpovědělo, že mají pouze základní vzdělání. Pouhých, 6% z dotázaných jsou vyučení v oboru. Ze sta dotazovaných se nenašel nikdo se středoškolským či vysokoškolským vzděláním.

Z většiny obyvatel této lokality odpovídajících na tento dotazník je znát, že nejsou spokojeni s finanční ani sociální situací, kterou prožívají, a že se ji nějakým způsobem snaží řešit, což pro mne bylo překvapením, protože jsem si myslela, že způsob života, který zde vedou, přejímají od svých rodin, ve kterých vyrůstají, a proto jim tento styl života přijde naprosto normální a přijatelný. Za úvahu však stojí rozpor mezi odpověďmi na otázky č. 10, 11 a 12, ve kterých respondenti odpovídají, že nejsou spokojeni se svou sociální ani finanční situací, současně s tím ale téměř tři čtvrtě všech dotázaných odpověděli, že se nezúčastnili rekvalifikačních kurzů. Toto tvrzení mě vede k úvaze nad tím, zda se respondenti opravdu snaží změnit svou sociální situaci, protože

současně se zvyšováním kvalifikace roste i šance uplatnění se na trhu práce. A získání zaměstnání a stálého příjmu vede ve většině případů ke zlepšení finanční situace. Za zamýšlení by tedy stála otázka, proč tomu tak tedy není a co vede tyto obyvatele k tomu, aby je nalezení dlouhodobého legálního zaměstnání nemotivovalo k tomu, aby zvyšovaly svou kvalifikaci, získaly stálé zaměstnání a tím zlepšily svou sociální i finanční situaci. Můžou za to snad oni samy díky jejich výchově, stylu života či za to může dnešní nastavení státu, které jim bere jakoukoliv motivaci k řešení jejich sociální a finanční situace?

Literatura

DUNOVSKÝ, J., *Sociální pediatrie vybrané kapitoly*, Grada Publishing, Praha, 1999, ISBN 80-7169-254-9

HELUS, Z., *Psychologie 3*, SPN, Praha, 1988, ISBN 978-80-247-1168-3

HRUŠKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., *České rodinné právo*, Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, Brno, 2006, ISBN 80-7972-418-1

MATĚJČEK, Z., *Co, kdy a jak ve výchově dětí*, Portál, Praha, 1996, ISBN 80-7178-494-X

MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z., *Děti, rodina a stres*, Galén, Praha, 1994, ISBN 80-8582-406-X

MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, SLON, Praha, 1997, ISBN 80-85850-24-9

MATOUŠEK, O., *Ústavní péče*, Portál, Praha, 1999, ISBN 80-85850-76-1

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*, Portál, Praha, 1998, ISBN 80-7178-226-2

MELGOSA, J., POSSE, R., *Umění výchovy dítěte*, Advent-Orion, Praha, 2003, ISBN 80-7172-613-3

PAVLÍK, O., CHALOUPKA, L., KOHOUT, K., *Vzdělávání dospělých*, Ústav pro informace ve vzdělávání, Praha, 1997, ISBN 37-0053-8048-8

POTŮČEK, M., *Sociální politika*, Portál, Praha, 1995, ISBN 80-85850-01

RASER, J., *Jak vychovávat děti, se kterými se dá žít*, Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-459-1

VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*, Portál, Praha, 2000, ISBN 80-7178-308-0

Zdroje

<http://www.rodicovstvi.cz>

<http://www.rodina.cz>

<http://www.infogram.cz>

<http://antropologie.zcu.cz>

<http://romove.radio.cz>

<http://www.dumrk.cz>

<http://www.mpsv.cz>

<http://www.socialni-zaclenovani.cz>

<http://www.aivd.cz/o-nas>

<http://www.nvf.cz/o-nas>

Seznam příloh

Příloha A – Dotazník.....	I
Příloha B – Počet neobydlených domů v Chanově.....	IV
Příloha C – Aktuální počet obydlených bytů.....	V
Příloha D – Historie Chanova.....	VI
Příloha E – Proč je 8.duben mezinárodní den Romů?.....	XIII

Příloha A

Dobrý den,

jmenuji se Veronika Vacková a jsem studentkou Vysoké školy Jana Amose Komenského v Praze obor Vzdělávání dospělých. Právě pracuji na své bakalářské práci s názvem Vzdělávání dospělých v sociálně vyloučených lokalitách a jeho vliv na sociální situaci rodin a jako podklad pro její praktickou část Vás prosím o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který se týká vzdělání.

1. Jakého jste pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 26-30 let
- b) 30-40 let
- c) 40-50 let
- d) 50 a více

3. S Kolika osobami žijete ve společné domácnosti?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5 a více

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) SOÚ – vyučen/a
- c) Středoškolské
- d) Vysokoškolské

5. Máte v současné době legální zaměstnání?

- a) Ano
- b) Ne

6. Byl/a jste někdy legálně zaměstnán/a?

- a) Ano
- b) Ne

7. Myslíte si, že k nalezení zaměstnání potřebujete další vzdělání?

- a) Ano
- b) Ne

8. Máte zájem nějakým způsobem zvýšit svou kvalifikaci?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

9. Víte o možnostech vzdělávání, které jsou v Chanově nabízeny?

- a) Ano
- b) Ne

9a. Pokud ano, využil/a jste někdy možností vzdělávání jež jsou Vám zde v Chanově nabízeny?

- a) Ano
- b) Ne

10. Účastnil/a jste se někdy rekvalifikačních kurzů?

- a) Ano
- b) Ne

10a. Pokud ano, pomohla Vám účast v rekvalifikačním kurzu lépe najít zaměstnání?

- a) Ano
- b) Ne

11. Jste spokojeni se svou sociální situací?

- a) Ano
- b) Celkem ano
- c) Moc ne
- d) Nejsem

11a. Pokud se svou soc. situací nejste spokojeni, snažíte se ji nějakým způsobem řešit?

- a) Ano
- b) Ne

12. Jaká je Vaše finanční situace?

- c) Dobrá

- d) Přijatelná
- e) Ne moc dobrá
- f) špatná

13. Jste závislý/á na finanční pomoci státu?

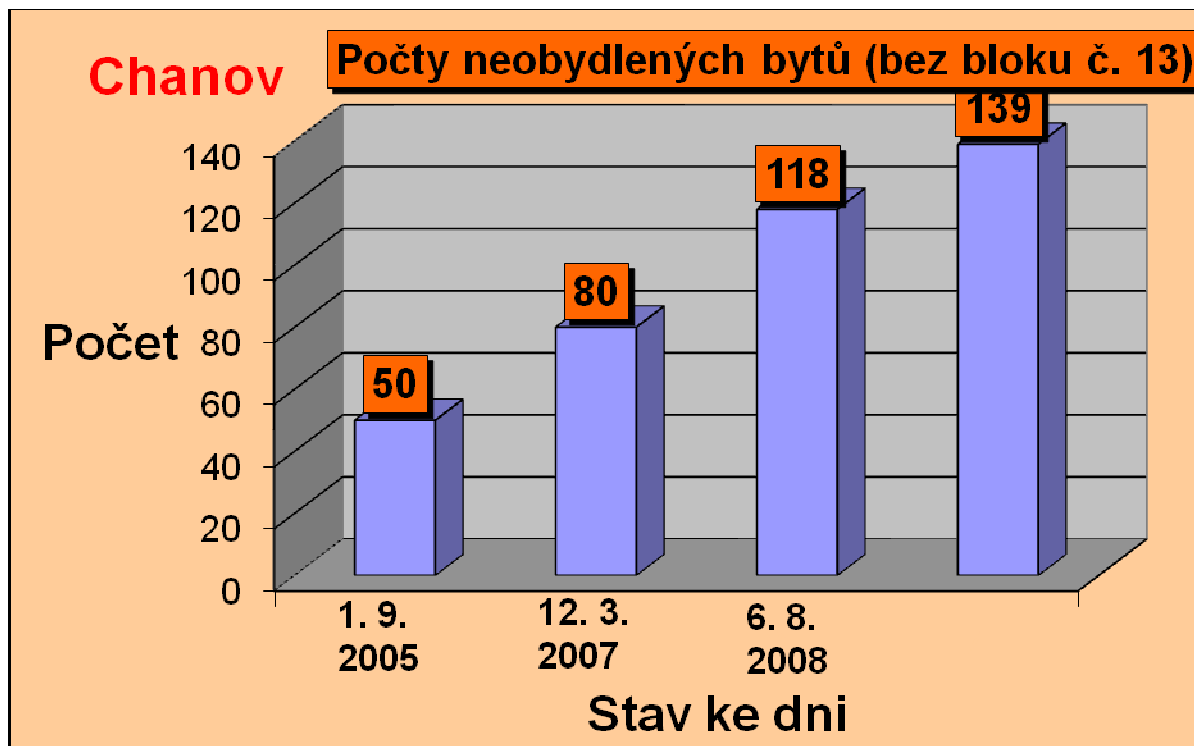
- g) Ano
- h) Částečně ano
- i) Ne

13a. Pokud ano, je finanční pomoc od státu dostatečná?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Ne

Příloha B

Graf 18: Počet neobydlených bytů v Chanově

Zdroj: Dům romské kultury, o.p.s.

Příloha C

Tabulka 1: Aktuální počet obydlených bytů

Počet obydlených bytů na sídlišti CHANOV				
Blok č.	počet podlaží	počet bytů celkem	počet obydlených bytů	počet neobydlených bytů
1	4	16	7	9
2	4	16	16	0
3	8	48	34	14
4	4	16	16	0
5	4	20	19	1
6	4	16	12	4
7	8	48	13	35
8	4	0	0	0
10	4	24	17	7
11	4	16	16	0
12	8	48	0	48
13	9	63	63	0
Stav k 29. 1. 2013		331	213	118

Zdroj: Dům romské kultury, o.p.s.

Příloha D

HISTORIE CHANOVA

PŘÍCHOD ROMŮ NA MOSTECKO

Okres Most a samotné město patřily k těm regionům českých zemí, v nichž se početné skupiny romského obyvatelstva koncentrovaly už od poválečných let. Mostecko vždy patřilo mezi nejvíce industrializované oblasti Československé socialistické republiky – bylo charakteristickým okresem uhelné pánve. Na těžbu uhlí navazovala energetika (Ervěnice, dřívější Pomořany) a chemický průmysl, který zastupovaly Chemické závody SČSP v Záluží u Litvínova. Koncentrace průmyslového potenciálu kladla vysoké nároky na pracovní sílu. Mostecko přitom nemělo jako pohraniční okres ani jednu pětinu z množství obyvatel, kteří tu žili v sedmdesátých letech. Z těchto důvodů zde byla pracovní síla značně preferována (zvláště v hornictví) a navíc zde existovala možnost získat v relativně krátké době poměrně levný byt. Oba tyto faktory se staly nejčastějšími důvody pro migraci do mostecké oblasti.

Lidé sem po válce proudili z Prahy, ze sousedních okresů i vzdálených míst Čech, Moravy, Slezska. Mezi přistěhovalci byli také příslušníci etnických skupin, z nichž část měla romský původ. Valná většina těchto romských přistěhovalců pobývala před válkou a během ní na Slovenském území (převážně v jihovýchodní a východní části), odkud je vyhnala peněžní tíseň. Určitá část Romů, kteří tehdy přesídlili na Mostecko, byla také maďarské národnosti.

Příliv nových obyvatel do oblasti Mostu pokračoval i v padesátých letech, kdy se dokonce hovoří o druhé migrační vlně. Jejím důsledkem bylo, že okres měl v polovině šedesátých let minulého století 122.000 obyvatel. V rámci této migrační vlny sem proudilo také množství příslušníků romského etnika. Proces přesídlování Romů však již nebyl pouze dobrovolný, nýbrž začal být také veden plánovitě na základě směrnic Vládního výboru pro otázky cikánského obyvatelstva. Rozmezí let 1956 – 1960 bylo dobou největšího přistěhovalectví Romů na Mostecko. Přišlo sem necelých, 23% všech Romů, kteří na našem území v sedmdesátých letech žili. Do roku 1955 to pak již jejich počet stoupl na 40%. V kontextu následujících let a desetiletí se už nedá mluvit o

přistěhovaleckých vlnách, nicméně migrace Romů ze Slovenska do průmyslové oblasti Mostecka nadále pokračovala.

Romské obyvatelstvo, přicházející do Mostu, nacházelo příznivé podmínky ve staré historické části města. Zde bylo možné získat za relativně krátký čas byt, nájemné nedosahovalo velké výše a byty svou plošnou dispozicí vyhovovaly vícečlenným romským rodinám, které se soustředily do několika ulic. Bytový fond však byty náležející ke staré části města Mostu již několik let neudržoval. Jednalo se především o byty čtvrté kategorie, které nesplňovaly jak hygienické, tak sociální požadavky, a to ani ty nejzákladnější. Přestože zde byl soustředěn velký počet Romů v poměrně malé oblasti, nevznikaly zde větší mezi etnické konflikty.

PLÁNOVANÝ ROZPTYL ROMSKÉ POPULACE V MOSTĚ

V šedesátých letech se sice komunistickému režimu dařilo v rámci rozptylu likvidovat „nežádoucí místa soustředění obyvatel cikánského původu“ v některých větších městech, stále však přetrvávala nepřiměřenost velikosti bytů a úrovně jejich vybavení. Postupně se pak pod vlivem nekontrolovatelného přistěhovalectví, stále ještě vysoké porodnosti a snahy romských rodin po pravidelném kontaktu opět zvyšovala neúměrná koncentrace romské populace ve starší zástavbě průmyslových měst. Z jejich center a někdejších dělnických kolonií a čtvrtí se majoritní obyvatelstvo postupně stěhovalo do nových sídlišť, z části řízené (dle plánů místní správy) a z části živelně se tu začaly soustřeďovat početné romské rodiny. V Praze na Žižkově, v Brně, v Ostravě, Přívoze, Hruškově, apod. se začala vytvářet nová nevzhledná romská ghetta, charakteristická svou špatnou občanskou vybaveností, rychlým chátráním domů a přeplněností bytů. Podobný obraz ovšem nastal ve starém Mostě, jehož likvidace se plánovala od počátku sedmdesátých let minulého století.

Pokusy o částečný rozptyl cikánské populace v rámci Severočeského kraje ve druhé polovině šedesátých let dvacátého století skončily neúspěšně: z Mostu se podařilo odstěhovat jen čtrnáct rodin (86 osob). Příčinou nebyla jen nechuť Romů ke stěhování a malá vstřícnost ostatních okresů, ale i mínění okresních funkcionářů o nepostradatelnosti romských zaměstnanců: „Mostecký okres známý svým rozvinutým těžkým průmyslem, vždy trpěl citelným nedostatkem pracovních sil. Odsunem

cikánských obyvatel by se tento problém ještě prohloubil. Celá řada závodů, zvláště pak městských služeb, by nebyla schopna zajistit bez těchto pracovníků své hospodářské úkoly. Přitom je třeba zdůraznit, že většina Romů, třebaže pracují převážně na nekvalifikovaných pracovištích, získala během let zapojení do pracovního procesu příslušnou zručnost a jen těžko by je bylo možno nahradit stejně zdatnými novými pracovníky.“ Technické služby města vskutku zaměstnávaly téměř sto romských pracovníků, což představovalo necelou čtvrtinu všech jejich zaměstnanců.

Podle statistických šetření v roce 1968 žilo v okrese více než 3.000 Romů (25,3 osob na 1.000 obyvatel), z toho více než polovina (1.662 osob, celkem cca 155 rodin) v okresním městě. Třetina z nich (kolem 35%) byla na počátku sedmdesátých let zařazována do III. skupiny sociálně nejméně přizpůsobivých, většina rodin se koncentrovala v zanedbaných, zdravotně a hygienicky nevyhovujících bytech ve staré části města. V souvislosti s plánovanou likvidací poddolovaného území samozřejmě vyvstávala otázka, kam s nimi. Pro majoritní obyvatelstvo města se připravovala rozsáhlá nová výstavba, v duchu současných představ o moderním bydlení – typická panelová sídliště s byty I. Kategorie. Do těch pak bylo postupně sestěhováno část romských rodin, zařazených mezi „integrovane“, u nichž se předpokládalo, že jejich rozptýlení mezi majoritní obyvatele nezpůsobí žádný problém. Více otazníků vyvstávalo v souvislosti s těmi, které podle mínění okresních funkcionářů spadaly podle oficiální kategorizace do II. s III. skupiny.

Od roku 1970 se problémem přemístění převážné části romských obyvatel starého Mostu začaly zabývat jednotlivé odbory Okresního národního výboru v Mostě (ONV), projektanti nových sídlišť a přizvaní pracovníci Sociologického ústavu ČSAV v Praze, postupně pak i zástupci okresního a ústředního výboru Svazu Cikánů – Romů (SCR). V okresní komisi „pro cikánské otázky“ byl v tomto roce přijat návrh na vybudování experimentálního romského sídliště v osadě Sedlec. Původní záměr zřejmě počítal s výstavbou méně podlažních domů, v nichž by měla specifickou funkci zejména prostorná kuchyň, vyhovující způsobu života romské rodiny. Zástupci Romů však preferovali výstavbu rodinných domků a podle svědectví ONV kladli „enormní požadavky“. ONV proto vzhledem ke kapacitním, finančním a dalším problémům, které podle něj provázejí všechny investiční záměry v zemi, od záměru upustil.

Přestože zástupci SCR stěhování mosteckých Romů mimo areál nově plánovaného města odmítali, měla se náhradním řešením stát výstavba sídliště v blízkých Ornicích. Ta se plánovala jako náhradní bydlení pro většinou starší obyvatele okolních obcí, které musely ustoupit dolování. Po dostavbě měla mít obec asi 4.000 až 5.000 obyvatel, z toho čtvrtinu měly představovat romské rodiny. To se pro okresní funkcionáře a zástupce Obrnic zdálo „z výchovných důvodů“ neúnosné. Ti poukazovali zejména na to, že záměr vyvolal odpor u budoucích obyvatel sídliště, kteří odmítali „společné bydlení s Cikány“ a vyhrožovali, že se odmítnou stěhovat.

Po zamítnutí obou záměrů začali představitelé zúčastněných institucí uvažovat o výstavbě předměstského sídliště pro Romy II. a III. kategorie, případně i pro majoritní rodiny s „nižší kulturou bydlení“. Mělo sestávat ze čtyřpodlažních panelových domů s celkovým počtem 284 bytových jednotek. Vzhledem k početnosti rodin se počítalo s byty o třech až čtyřech pokojích, opět s velkou kuchyní, která by pro celou rodinu sloužila jako hlavní obytný prostor. Příslušenství bytů mělo vyhovovat moderním požadavkům na bydlení.

Komise vlády ČR pro otázky cikánského obyvatelstva byla před problém přemístění Romů ze starého Mostu poprvé postavena na svém jednání 1. 10. 1971. Předseda komise ministr Hamerník vyslovil obavu, aby se přesídlení rodin do okrajových částí nové zástavby nestalo „přemísťováním brlohů“ jako za kapitalismu. Předseda Městského národního výboru v Mostě vysvětlil, že záměry města se jeví jako jediné řešení, které je třeba přijímat v určité časové perspektivě, aby zaručilo postupnou integraci všech romských obyvatel Mostu. V diskusi pak prohlásil, že navrhované přesídlení rodin II. a III. kategorie nelze považovat za experiment – je to řešení výjimečné situace. Podle něj není nutno posílat do Mostu žádné experty, stejně by neřekli nic nového.

VÝSTAVBA CHÁNOVSKÉHO SÍDLIŠTĚ A JEHO VÝVOJ

V letech 1976 až 1978 bylo vybudováno celkem 12 obytných bloků s 328 bytovými jednotkami, zásobovací středisko se smíšeným zbožím, mateřská škola pro 120 dětí (později byly dostavěny jesle), základní škola (10 učeben pro 1. – 5. postupný ročník,

školní družina a jídelna), zdravotnické středisko a restaurace se sálem, v němž se mohlo promítat. Náklady na výstavbu sídliště činili za:

328 bytových jednotek – 27.880.000 Kčs

Středisko obchodu a služeb – 4.500.000 Kčs

Školu – 10.720.000 Kčs

Celkem tedy dosáhly náklady na výstavbu Chanovského sídliště v roce 1978 43.100.000 Kčs.

První dekrety na byty byly vydány 15. března 1978, přičemž předávání bytů bylo prováděno po etapách. Celé přestěhování skončilo koncem května 1978. Většina Romů se stěhovala i s nábytkem. I přesto byly rodinám na zařízení bytů poskytnuty půjčky.

Do panelových bytů I. kategorie byly nastěhovány romské rodiny velmi rozdílné úrovně a způsobu života. V jednom mnohopodlažním domě se vedle sebe ocitly skupiny, které se vzájemně neznaly či neuznávaly a dělalo jim potíže spolu vycházet. Ze zdevastovaných bytů IV. kategorie ve starém Mostě přicházely mnohé rodiny do prostředí vybaveného moderními vymoženostmi, které neuměly používat, nikdo je tomu nenaučil. Velká část obyvatel sídliště se nebyla schopna přizpůsobit novému stylu života, udržovat pořádek ve společných prostorách a v okolí bloků, vytvořit si skutečný nový domov, dobré vztahy se sousedy, apod. Zcela v rozporu s předpoklady autorů zmíněného výzkumu převládaly postupně v Chánově rodiny méně přizpůsobivé, sídliště se zakrátko stalo obrazem hlubokého sociální (v některých případech i morální) krize převážně vykořeněných lidí, kteří ztratili své původní a nezískali žádné nové hodnoty. Vzniklo tak romské ghetto, v němž vzaly představy o romské integraci za své.

Problémy Chanovského sídliště se členům vládní komise pro otázky cikánského obyvatelstva v mnoha směrech vyjevily na výjezdním zasedání její pracovní skupiny v Mostě dne 21. 2. 1985. Šest členů komise v čele s N. Bumrukovou navštívilo spolu s jedním poslancem České národní rady, zástupci KNV, ONV a MNV Most, zástupcem místní organizace KSČ a předsedou občanského výboru v Chánově Šarközim několik zdejších romských rodin, školu a další zařízení. V té době bydlelo na sídlišti Most – Rudolice celkem 1.240 Romů (247 rodin), podle MNV 55,7% všech romských obyvatel města. Občanská vybavenost se příliš nezměnila, přibylo pouze devět tříd zvláštní

školy, pobočka podniku bytového hospodářství a detašované pracoviště MNV. Komise zjistila, že ve velké části domů jsou zcela zdevastované společné prostory, vybitá dveřní a sklepní okna, výtahy z bezpečnostních důvodů nejezdí, sklepní prostory musely být zazděny. V bytech rodin podle zápisu „žijících zaostalým způsobem života“ zaznamenali členové komise poškozené elektrické sporáky, nefungující odpady apod. Podle zástupců města se náklady na údržbu bytů v Chánově pohybovaly ročně kolem 3.000 Kč na bytovou jednotku, zatímco v ostatních částech města činily jen 1.600 Kč. Rostly také dluhy na nájemném a ostatních poplatcích: celková výše nedoplatků dosahovala 633.000 Kč. Naopak asi u 25 – 30% rodin se účastníci jednání setkali s dobře vybaveným bytem udržovaným v pořádku. Šokující bylo ovšem pro členy komise zjištění, že tyto integrované rodiny se cítí v Chánově velmi špatně a touží se odstěhovat. V roce 1985 již bylo na sídlišti 50 bytových jednotek neobsazených. Zájemce se nepodařilo najít.

V závěrech jednání se objevuje zjištění, že koncentrace obyvatel výlučně romského původu do jednoho místa integraci neurychluje. Za nejvhodnější řešení komise považovala rozptýl, v časově vzdálené perspektivě pak přeměnu „výlučně cikánského sídliště“ na obytný okrsek se smíšeným obyvatelstvem. Dále doporučila zlepšit spojení (doslova srůst) Chánova s městem, zlepšit vybavenost, zejména možnosti kulturního vyžití obyvatel, integrované rodiny koncentrovat do několika bloků a nebránit ani jejich přestěhování mimo Chanov, postupně vytvářet podmínky pro smíšené osazenstvo a zainteresovat na údržbě a ochraně bytového fondu obyvatele.

Ke dni 7. 12. 1994 bylo v Chánově 257 bytů obyvatelných a 109 vybydlených. Přesný počet obyvatel nikdo nezná – odhaduje se asi na 1.600 osob. Běžným jevem je skutečnost, že se v bytě, kde je přihlášená rodina s dětmi, zdržuje dalších pět členů. Bydlení podle přidělených dekretů se nedodržuje. Obyvatelé se často stěhují a byty si mění. Někteří se zdržují v prázdných bytech.

Velkým problémem je lichvářství. Peníze se půjčují na 100% úrok. Tím se stává situace ještě těžší, protože pokud zaplatíte předcházející dluh, jste nuceni půjčit si znovu. Také v Chánově se obyvatelé začínají diferencovat na chudé a bohaté.

Zásadní změnu zaznamenal Chanov v květnu 1992, kdy mostečtí radní uzavřeli smlouvu o pronájmu sídliště se slovenským podnikatelem romského původu Jánem

Farkašem. Podnikatel si dal od začátku podmínku, že z každé rodiny, která v Chánově bydlí, musí být alespoň jeden člen zaměstnán u jeho firmy. Tím přestali existovat neplatiči nájemného, protože pan Farkaš svým zaměstnancům strhával peníze na nájem ze mzdy a odváděl je bytovému podniku. Také mu byla dána dotace ve výši pět miliónů korun na opravu sídliště. Sídliště bylo uklizené, začalo se s opravami domů, z výlohy obchodu zmizela mříž. Pan Farkaš uměl velice dobře s chanovskými obyvateli komunikovat. Život v Chánově se změnil.

Po kontrole, která zjistila, že veškerý stavební materiál dodaný na rekonstrukci nikde není a rekonstrukce se vlastně týkala úklidu domů a jejich okolí, pan „podnikatel“ zmizel. Zjistilo se, že pro podobný čin je stíhaný na Slovensku. S jeho odchodem se život v Chánově vrátil do starých kolejí.

Od 1. 1. 1996 došlo k odpojení dodávky TUV z důvodu velkých nedoplatků na nájemném a zejména na službách. Velké finanční prostředky jsou vynakládány zejména na spotřebu studené vody. Devastace pokračuje nadále. V nočních hodinách obyvatelé demontují veškeré kovové předměty a zbylé zařízení v domech. Stálým problémem je ucpávání hlavních odpadních stoupaček v suterénech domů a černé odběry elektrické energie v celém sídlišti.

Příloha E

Proč je 8. duben Mezinárodním dnem Romů?

U příležitosti tohoto dne se konají na celém světě nejrůznější akce, které připomínají existenci romského hnutí a romského národa. Tradice má základy v 8. dubnu 1971, kdy bylo zahájeno první mezinárodní jednání romských představitelů. Od té doby bývá označováno jako 1. světový kongres Romů. Poprvé bylo toto datum připomenuto o sedm let později – na 2. světovém kongresu Romů v Ženevě.

Samotný kongres v roce 1971 se stal do určité míry vyvrcholením snah pařížského Comité International de Tzigane (Mezinárodní výbor Cikánů), založeného v roce 1965, v čele s Vankem Roudou a dalšími romskými aktivisty.

První světový kongres Romů se konal 8. až 12. dubna 1971 v Opringtonu, asi 15 km od Londýna. V rámci kongresu pracovaly komise sociálně-právní, školská, kulturní a komise pro odškodnění obětí nacismu za 2. světové války. Do Velké Británie tenkrát přijeli delegáti ze 14 zemí. Z Československa se zúčastnila delegace Svazu. Cikánů-Romů (Tomáš Holomek, Antonín Daniel a Ladislav Demeter).

Výsledkem jednání bylo přijetí mezinárodní romské hymny a vlajky jako symbolů mezinárodního romského hnutí. Hymna mezinárodního romského hnutí byla připravena na základě textu staré romské písně Djelem, djelem... na melodii známou u rumunských Romů. Na úpravě textu a hudby se podílel francouzský hudebník, Jarko Jovanovich spolu s Jánem Cibulou (romským lékařem ze Slovenska, od roku 1968. žije ve Švýcarsku). Vlajka mezinárodního romského hnutí vycházela z vlajky, která byla užita při jednání kongresu Romů v Bukurešti v roce 1933 a z vlajky používané v 60. letech 20. století Mezinárodním výborem Cikánů ve Francii. Původně byla vlajka pouze modrozelená. Červené kolo uprostřed bylo přidáno právě na jednání v roce 1971 na návrh nedávno zesnulého W. R. Rishiho z Indie. V závěrech jednání kulturní komise se také objevil požadavek na pojmenování Rom ze strany majoritní populace. Kromě toho se účastníci jednání zavázali ke vzájemné komunikaci a předávání informací. V jednotlivých zemích mělo být zhodnoceno postavení Romů (především šlo o srovnání

mezi tzv. kapitalistickými a socialistickými státy). Na mezinárodní úrovni měla být navázána především spolupráce s OSN (vyvrcholila v březnu 1979 oficiálním přijetím Mezinárodní romské unie do sekce nevládních organizací při OSN), resp. s organizací UNESCO starající se o mezinárodní kulturní dědictví a vzdělávání.

Na mezinárodním setkání Romů v roce 1971 byl tak položen organizační základ ke vzniku mezinárodní romské organizace. Píseň Djelem, djelem - vlajka a začátek jednání (8. dubna) jsou dnes považovány nejen za symboly Mezinárodní romské unie, ale obecně romského hnutí. Tento den je tak připomínkou první prezentace romské hymny a vlajky základních symbolů romského národa. Zatímco v západní Evropě mohl být tento den připomínán již od 80. let, u nás se slaví až od 90. let minulého století.

Článek přepsán z Romano Hangos

autor Petr Lhotka, Muzeum romské kultury

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Vacková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Vzdělávání dospělých v sociálně vyloučených lokalitách a jeho vliv na sociální situaci rodiny

Rok: 2013

Počet stran bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 14

Počet titulů české literatury a pramenů: 12

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: Mgr. Martina Kalvodová